

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra bezpečnostních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Bezpečnostní sbory a rasová diskriminace

Law enforcement and racial discrimination

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Mgr. Lukáš URBAN, Ph.D.

AUTOR PRÁCE:

Natálie NERADILKOVÁ

PRAHA 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Brně, dne 15.3.2022

.....
Natálie Neradilková

ANOTACE:

Bakalářská práce se zabývá zejména rasovou diskriminací a bezpečnostními sbory. Konkrétně se text věnuje bezpečnostním sborům v České republice, rovnosti a diskriminaci obecně, posléze rasismu a jeho formám a projevům ve světě i u nás. Po obecné charakteristice a vysvětlení základních pojmů jsou v textu popsány některé konkrétní případy nepřiměřeného zásahu bezpečnostních sborů vůči osobě či osobám jiné rasy; blíže se autorka zaměřuje na americké hnutí Black Lives Matter, které se dané problematice věnuje. Cílem je poukázat na to, že přestože žijeme ve světě, který hlásá rovnost, existuje mnoha případů, jak ze strany společnosti, tak bezpečnostních sborů, které ukazují na problém v tolerantním soužití, a že nadřazenost a diskriminace mezi lidmi soudobé společnosti stále existují.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Bezpečnostní sbory, rovnost, diskriminace, rasa, etnicita, rasismus, antisemitismus, náboženství, odlišnost, nadřazenost.

ANNOTATION:

In my bachelor's thesis I mainly focus on racial discrimination and law enforcement related to it. I will be dealing with law enforcement in Czech Republic, equality, discrimination and later on I will focus on the history and beginning of racism outside and inside of our country. The first half is mostly definitions and the second part contains examples of racially motivated police brutality cases and Black Lives Matter movement. My goal is to point out the fact, that despite we live in a society that promotes equality, there are many cases and acts that proves otherwise and that superiority and discrimination still exists.

KEYWORDS:

Law enforcement, equality, discrimination, race, ethnicity, racism, antisemitism, religion, dissimilarity, superiority.

Obsah

Úvod.....	7
1 Rovnost.....	9
2 Diskriminace.....	11
2.1 Diskriminace přímá a nepřímá	11
2.2 Diskriminační důvody	12
3 Právní úprava principu rovného zacházení a zákazu diskriminace.....	14
3.1 Mezinárodní právní úprava.....	14
3.2 Komunitární právní úprava.....	15
3.3 Vnitrostátní právní úprava.....	15
4 Bezpečnostní sbory v České republice	16
4.1 Policie České republiky	17
4.2 Hasičský záchranný sbor České republiky	20
4.3 Celní správa České republiky.....	21
4.4 Vězeňská služba České republiky.....	21
4.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů.....	22
4.6 Bezpečnostní informační služba.....	23
4.7 Úřad pro zahraniční styky a informace.....	24
5 Lidská rasa	25
5.1 Klasifikace lidských ras.....	26
5.1.1 <i>Bílá rasa</i>	27
5.1.2 <i>Černá rasa</i>	27
5.1.3 <i>Žlutá rasa</i>	27
5.1.4 <i>Míšení lidských ras</i>	27
5.2 Definice lidské rasy.....	28
5.3 Rasa a národ	29
6 Rasismus	31
6.1 Definice rasismu	31
6.2 Projevy rasismu	33
7 Rané projevy rasismu	35
7.1 Náboženství a rasismus	35
7.2 Otrectví a kolonialismus.....	36
8 Moderní rasismus.....	38
8.1 Rasismus v Německu a v USA	39

9	Rasismus XX. století	42
10	Rasismus XXI. století	45
11	Rasismus na našem území	48
11.1	Národnostní menšiny v ČR.....	48
11.2	Historie Romů v České republice.....	49
11.3	Romská národnostní menšina u nás	52
12	Hnutí „Black Lives Matter“	55
13	Jednotlivé případy policejního násilí s rasovým motivem	57
13.1	Případ Erica Garnera.....	57
13.2	Případ Michaela Browna	58
13.3	Případ Waltera Scotta	58
13.4	Případ George Floyd.....	58
13.5	Případ Michela Zeclera	59
Závěr	60	
Seznam použité literatury a dalších pramenů informací.....	61	

Předmluva

Rasová diskriminace byla a bezpochybně stále je jednou z nevyřešených problémů dnešního světa. Ne každého z nás se rasismus dotýká, ale existují skupiny obyvatel i jedinci, kteří se s ním potýkají na běžném denním pořádku. Většina obyvatel České republiky nebo jiných států Evropy si spojí policejní násilí s rasovým motivem zejména se Spojenými státy. Pravdou sice je, že vzhledem ke složení obyvatel má USA největší podíl těchto případů, neznámá to však, že se to neděje všude jinde po světě.

Téma jsem si vybrala, protože je mi na jednu stranu jako jedinci bílé pleti žijícím v České republice nesmírně vzdálené, na druhou stranu velmi blízké po mé půlroční zkušenosti na střední škole ve Spojených státech, kde jsem to rasově motivované násilí a diskriminaci mohla spatřit i na vlastní oči.

Legální, zákony schvalovaná, rasová diskriminace už je dávnou minulostí, proč jsou tedy některé rasově motivované činy stále institucemi tolerované? Proč když jsme si dle zákona všichni rovni, tak je v pořádku odmítnout pracovníka romského původu nebo se k němu chovat jinak než ke komukoliv jinému? Jedná se v případě Romů o rasový motiv či stereotypizaci jejich chování?

Tohle jsou přesně otázky, které jsou mi stále nejasné a proč jsem si zvolila právě dané téma. Zjistit důvody, které dávají ať už společnosti či bezpečnostním sborům a jiným institucím, právo se k lidem chovat odlišně jen proto, že nevypadají stejně jako všichni ostatní a nezapadají do jakési „normy“.

Úvod

Diskriminace je dlouhodobě zakořeněný globální problém, se kterým se stále setkáváme v každodenním životě, přestože během posledních desítek let došlo ke značné změně legislativy týkající se právě diskriminace v mnoha ohledech. Těch příčin diskriminace ve společnosti je celá řada, ale tato práce se konkrétně zabývá problematikou diskriminace z rasového hlediska.

Rasismus je ve společnosti zdrojem určité netolerance a předsudků, což znemožňuje pokojné soužití mezi lidmi rozdílných etnických skupin. Jedná se o nebezpečný jev, který popírá rovnost mezi lidmi a povyšuje jednu rasu nad jinou. Ačkoliv je všude hlášána rovnost, rasismus ve světě sílí. Vlivem globalizace a industrializace společnosti dochází k promíchání různých etnik, a tudíž i k rozvoji rasismu v zemích, kde nebyl dříve příliš diskutovaný. Mezi ty by se dala zařadit i Česká republika.

Po roce 1989 došlo k výrazným změnám na našem území, a právě otevření hranic přispělo k mezinárodní migraci, která k nám přivedla jedince z různých koutů světa. V dnešní době tvoří národnostní menšiny něco okolo 5 % obyvatel České republiky. Každý národ si s sebou ale nese jinou kulturu, a tak právě zejména rozdíly v kultuře příslušníků národnostních menšin od těch našich, spolu s předsudky, vedou k určitým formám diskriminace. Rasismus na našem území se konkrétně věnuje jedna z kapitol této bakalářské práce.

Rasismus má hned několik podob. Od diskriminace, rasistických nadávek až po extrémní formy, jako je násilí. Brutalitě, ze strany společnosti i bezpečnostních sborů se konkrétněji zabývají 2 poslední kapitoly: jedna se věnuje mezinárodnímu hnutí „Black Lives Matter“, které bojuje právě proti rasismu a rasovému násilí ze strany policie; druhá konkrétním rasově motivovaným případům policejní brutality.

Cílem mé bakalářské práce je poukázat na stále trvající problém rasistického postoje společnosti a státních institucí jak ve světě, tak i na území České republiky. V České republice sice nepřesahuje do takové míry jako v některých jiných částech světa, ale lze jej v určitých formách diskriminace a nenávisti spatřit,

zejména v případě romského obyvatelstva, případně jiných národnostních menšin. Ve světě, hlavně ve Spojených státech pak přerůstá rasismus v tu nejextrémnější formu, čímž je násilí, brutalita a některé krajní případy mohou skončit i smrtí.

Práce obsahuje pouze část teoretickou, kde v úvodních kapitolách popisuje základní pojmy, jako je rovnost, diskriminace a jejich zákonnou úpravu. Na základní pojmy navazuje kapitola, která se věnuje všem bezpečnostním sborům v České republice. Dalo by se říct, že v druhé polovině se práce zaměřuje na lidskou rasu, rasismus, jeho rané projevy a vývoj, až po rasismus a jeho projevy dnešní doby.

Co se použitých zdrojů týče, tato bakalářská práce čerpá z české i zahraniční literatury, spolu se zákony a internetovými zdroji. Mezi hlavní prameny patří zejména kniha „*Rasismus: stručná historie*“ od zahraničního autora George Fredricksona, „*Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*“ od Tatjany Šiškové a kolektivu či „*Politická teorie multikulturalismu*“ od autora Pavla Barši. Pro první polovinu mé práce byly zejména důležité zákonné úpravy jako je zákon č. 198/2009 Sb., Antidiskriminační zákon nebo zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V závěrečných kapitolách jsou použity zejména zahraniční internetové zdroje jako: Britannica, BBC, CNN a další.

1 Rovnost

Rovnost je stav, kterého se ve společnosti snažíme určitým způsobem dosáhnout. Jestli je to vůbec možné, tak to je otázkou. Rovnost je charakterizována jako společenský ideál. Je třeba si ale uvědomit, že každý z nás je jedinečný, byl obdařen jinými vlastnostmi a schopnostmi, tudíž absolutní rovnosti pravděpodobně nikdy nedosáhneme, a to ani za pomoci právní úpravy.¹

S nerovností se setkávaly různé skupiny obyvatelstva v minulosti, některé z nich se s tímto problémem potýkají dodnes. Mezi ně se řadí zejména ženy, nemajetní a chudí, náboženské menšiny, černoši nebo třeba v různých regionech světa cikáni, což je typické pro Českou republiku.

V roce 1789 Národní shromáždění ve Francii vydalo Deklaraci práv člověka a občana, ze které později vzešla nová ústava, která zaručovala rovnost občanů a svobodu slova. Tato listina je považována za první právní dokument zakotvující všeobecnou rovnost mezi lidmi za pilíř dnešní demokracie.²

Za dob Československé republiky byl požadavek k rovnosti uložen v ustanovení § 106 odst. 1 a odst. 2 Ústavní listiny z roku 1920:

„Výsady pohlaví, rodu a povolání se neuznávají. Všichni obyvatelé republiky Československé požívají v stejných mezích jako státní občané této republiky na jejím území plné a naprosté ochrany svého života i své svobody nehledíce k tomu, jakého jsou původu, státní příslušnosti, jazyka, rasy nebo náboženství. Úchytky od této zásady jsou přípustné jen, pokud právo mezinárodní dovoluje.“³

Dále je v téže listině uvedeno, že *„všichni státní občané republiky Československé jsou si před zákonem plně rovni a požívají stejných práv občanských a politických nehledíc k tomu, jaké jsou rasy, jazyka nebo náboženství.“⁴*

¹ ŠTANGOVÁ, Věra. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace v pracovním právu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-277-6. s.42.

² BOBEK, Michal, Pavla BOUČKOVÁ a Zdeněk KÜHN, ed. *Rovnost a diskriminace*. V Praze: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-584-1. s. 5.

³ Ustanovení § 106, Hlavy V., odst. 1 a 2, zákona č. 121/1920 Sb., Ústavní listiny Československé republiky

⁴ Ustanovení § 128, Hlavy VI., odst. 1, zákona č. 121/1920 Sb., Ústavní listiny Československé republiky

Co se týče České republiky dnes, pojmy rovnost a diskriminace prostupují celým právním řádem a jsou součástí všech mezinárodních i vnitrostátních lidskoprávních dokumentů, např:

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Smlouvy o EU
- Směrnice Rady 2000/43/ES
- Listina základních práv a svobod
- Ústavní zákon č.1/1993 Sb.
- Zákon č. 198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon
- Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník

a mnoha dalších.

2 Diskriminace

Pojem *diskriminace* pochází z latinského *discriminare* – to v překladu znamená rozdělovat či rozlišovat.⁵ Přestože pojem v doslovném překladu neznamena nic špatného, je používán převážně v záporném slova smyslu, jako negativní rozlišování/zacházení. Negativní rozlišování je jednání dnes právně zakázané. Je charakteristické snižováním lidské důstojnosti, a znevýhodňováním určité skupiny či jednotlivce na základě třeba i zákonem stanoveného diskriminačního důvodu.⁶ K diskriminaci tedy dochází v moment, kdy člověk nemůže uplatňovat svá lidská a občanská práva nebo další práva garantovaná zákony, a to ve stejné míře jako ostatní. O diskriminaci se nejedná v případě, že je toto rozdílné zacházení objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné, příkladem může být VTOS nebo pobyt v ústavu.⁷

2.1 Diskriminace přímá a nepřímá

Antidiskriminační zákon č.198/2009 Sb. dělí diskriminaci na přímou a nepřímou.

Přímá diskriminace je v §2 odst.3 popsána takto:

„Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru, a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků.“⁸

⁵KÁBRT, Jan, Pavel KUCHARSKÝ, Rudolf SCHAMS, Čestmír VRÁNEK, Drahomíra WITTICHOVÁ a Vojtěch ZELINKA. *Latinsko-český slovník*. Druhé vydání. Praha: Leda, 2016. ISBN 978-80-7335-376-6. S.172.

⁶ŠIMEČKOVÁ, Eva a Jitka JORDÁNOVÁ. *Násilí na pracovišti a jeho řešení v právním řádu České republiky, Francie a Itálie*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-070-3. S.24.

⁷Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) §7

⁸Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) §2 odst.3

Jinými slovy řečeno jde o situaci, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě než s jinou, přestože jsou ve srovnatelné situaci a je tomu tak z nějakého diskriminačního důvodu, které později uvedu v mé práci.⁹ Přímá diskriminace je poměrně lehce rozpoznatelná, protože daný jedinec si uvědomuje, že je s ním zacházeno nesprávně a že je znevýhodňován. Příklad může být například odmítnutí pracovníka, protože je romského původu nebo třeba homosexuál.

Na rozdíl od diskriminace přímé, je ta nepřímá diskriminace hůře rozpoznatelná a oběť si často své znevýhodnění ani neuvědomuje. Stejně tak i cíl diskriminujícího nemusí být přímo někoho znevýhodnit, je tam tudíž absenční úmysl.

Antidiskriminační zákon definuje také nepřímou diskriminaci a to v §3. Je definována jako: *“jednání nebo opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z některého z diskriminačních důvodů osoba znevýhodněna oproti ostatním“*. Zákon dále stanovuje, že se nejedná o nepřímou diskriminaci v případě, že je toto ustanovení, kritérium nebo praxe objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.¹⁰

Příkladem může být situace, kdy nějaký podnik vyhlásí bezvýjimečný zákaz vstupu psů, čímž zakáže vstup i osobám se zdravotním postižením, kteří často vodící psy k životu potřebují. Na příkladu je jasné znát, že se jedná o opatření, které se tváří zcela neutrálně, ale ve výsledku vede opět k nerovnému postavení.

2.2 Diskriminační důvody

Jak bylo dříve zmíněno, diskriminace je určitá forma nerovného zacházení, kdy dochází k znevýhodňování nějaké skupiny či jednotlivce na základě stanového diskriminačního důvodu. Tyto důvody jsou vymezeny na různých úrovních právních předpisů. Mezi ně patří již opakovaně zmiňovaný *Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně*

⁹ FIALOVÁ, Eva, SKÁLOVÁ, Helena, ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi : sborník textů autorského kolektivu k problematice rovnosti a diskriminace v ČR*. [Praha]: Gender Studies, 2010. ISBN 978-80-86520-30-8. S.17.

¹⁰ Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) §3 odst.1

některých zákonů (antidiskriminační zákon) č.198/2009 Sb, zákoník práce či Listina základních práv a svobod, která je uvádí konkrétně v jejím třetím článku.

Dle §2 odst.3 antidiskriminačního zákona jsou jimi: rasa, etnický původ, národnost, pohlaví, sexuální orientace, věk, zdravotní postižení, náboženské vyznání, víra či světový názor.¹¹ Zákoník práce dále v paragrafu §16 rozšiřuje tyto důvody o: státní občanství, sociální původ, rod, jazyk, majetek, manželský a rodinný stav, vztah nebo povinnost k rodině, politické nebo jiné smýšlení, členství a činnosti v politických stranách nebo politických hnutích, v odborových organizacích nebo organizacích zaměstnavatelů, dále diskriminace z důvodu těhotenství, mateřství či otcovství.¹²

¹¹ Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon) §2 odst.3

¹² Zákon č. 262/2007 Sb., Zákoník práce §16 odst.2

3 Právní úprava principu rovného zacházení a zákazu diskriminace

Právní úpravy rovného zacházení a zákazu diskriminace můžeme najít na všech úrovních právní regulace. To znamená na úrovni mezinárodní, komunitární i vnitrostátní. Postupně se okrajově zmíním ke každé z nich, převážně se zaměřením na rasovou diskriminaci.

3.1 Mezinárodní právní úprava

První dokument, který usiloval o všeobecnou rovnost a také zmiňoval zákaz diskriminace, je Všeobecná deklarace lidských práv. Tento dokument byl vyhlášen 10.12.1948 v New Yorku, a to Valným shromážděním OSN. Nejdůležitější je pro účely mé bakalářské práce článek 1 a 7. Ve článku 1 je napsáno, že:

„Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“

Článek 7 to nadále rozvíjí a říká, že:

„Všichni jsou si před zákonem rovni a mají právo na stejnou zákonnou ochranu bez jakéhokoli rozlišování. Všichni mají právo na stejnou ochranu proti jakékoli diskriminaci.“¹³

Dalšími dokumenty významnými zejména z hlediska rasové diskriminace jsou:

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace
- Úmluva MOP č. 111 o diskriminaci v zaměstnání a povolání
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

¹³ Všeobecná deklarace lidských práv

3.2 Komunitární právní úprava

Neméně důležitá je pro nás, jako členský stát EU, právní úprava komunitární. Komunitární právo bývá také označováno jako právo EU nebo Evropské právo. Jedná se tedy o ucelený právní systém, který ovlivňuje a je nadřazen právním systémům jednotlivých členských států. Prameny jsou členěny na primární a sekundární. Primární právo je tvořeno primárně zakládajícími smlouvami a sekundární právo tvoří akty přijaté na základě těch zakládajících smluv. Jedná se o nařízení, doporučení a stanoviska, rozhodnutí a směrnice.¹⁴

V oblasti práva primárního jsou pro nás významná zejména některá ustanovení Smlouvy o EU, Smlouvy o fungování EU a Listiny základních práv Evropské unie, týkající se primárně rasové diskriminace.

V oblasti práva sekundárního, byla přijata řada směrnic týkajících se rovného zacházení. V oblasti rasové diskriminace považuji za důležité zmínit Směrnici Rady 2000/43/ES ze dne 29.6.2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ. Účelem této směrnice je podle článku 1 stanovit rámec pro boj s diskriminací na základě rasy nebo etnického původu s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.¹⁵

3.3 Vnitrostátní právní úprava

V České republice je zásada rovného zacházení a zákazu diskriminace zakotvena v Ústavě, v Listině základních práv a svobod a dále v řadě zákonů. Mezi ty nejdůležitější zákony se řadí zákon č. 198/2004 Sb., zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), zákoník práce nebo zákon o zaměstnanosti. Dále považuji za důležité se věnovat úpravě rovného zacházení a zákazu diskriminace v zákonech, upravujících služební poměry.

¹⁴ Právo Evropské unie. *Základy práva a praktické právní úkony* [online]. [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/375/03.html>

¹⁵ Směrnice Rady 2000/43/ES

4 Bezpečnostní sbory v České republice

Dle ústavního zákona č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky je základní povinností státu „Zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejich demokratických základů a ochrana života, zdraví a majetkových hodnot“. Ochranu a bezpečnost republiky zajišťují ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Na zajištění bezpečnosti jsou stejně tak dle zákona povinni se podílet státní orgány, orgány územních samosprávních celků a právnické a fyzické osoby.¹⁶

Bezpečnostní sbor je složkou státu, která zaručuje bezpečnost jak České republiky obecně, tak i jejich občanů. S pojmem **bezpečnostní sbor** se setkáváme v zákone č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Příslušníkem je fyzická osoba, která v některém z bezpečnostních sborů vykonává službu. Tento zákon upravuje odměňování příslušníků, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby. De lege lata tedy existuje 7 bezpečnostních sborů:

- Policie České republiky
- Hasičský záchranný sbor České republiky
- Celní správa České republiky
- Vězeňská služba České republiky
- Generální inspekce bezpečnostních sborů
- Bezpečnostní informační služba
- Úřad pro zahraniční styky a informace.¹⁷

Příslušníci zde jmenovaných bezpečnostních sborů jsou ve specifickém právním vztahu (služebním poměru) ke státu. Nejedná se tedy o vztah pracovně-právní. Odstavec 3 zákona č. 361/2003 Sb., nám konkrétně říká, že: „Příslušník je ve

¹⁶ Ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

¹⁷ Zákon č. 361/2003 Sb., Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů §1 odst.1

*služebním poměru k České republice. Práva a povinnosti České republiky vůči příslušníkovi plní příslušný bezpečnostní sbor.*¹⁸

4.1 Policie České republiky

Policie České republiky je jedním ze 7 bezpečnostních sborů působících na našem území a je vymezena v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie je „jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor“ zřízený zákonem České národní rady ze dne 21. června 1991. Stejně jako ostatní bezpečnostní sbory „slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti jí svěřené“.¹⁹

Policii České republiky stručně charakterizoval tehdejší policejní prezident generálmajor Mgr. Bc. Tomáš Tuhý a to takto:

*„Policie České republiky je nejpočetnějším a co do rozsahu a rozmanitosti činností nejmnohotvárnějším bezpečnostním sborem České republiky. Působnost jejich služeb sahá od zajišťování bezpečnosti silničního provozu po potírání kriminality, od ochrany veřejného pořádku po státní správu ve věcech zbraní a střeliva, od odhalování nelegální migrace po ochranu ústavních činitelů a objektů zvláštního významu“.*²⁰

Stěžejním znakem policie je legalita – zákonnost. To znamená, že policie nejen zákony používá a je jimi vázána, ale také její činnosti a konání musí být v souladu s nimi. Norem a zákonů, kterými je policie vázána a mají na ni dopad je celá řada a jejich výčet je uveden na jejich oficiální stránce, mezi ně patří např.:

- Zákon č.273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

¹⁸ Zákon č. 361/2003 Sb., Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů §1 odst.3

¹⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

²⁰ Policie České republiky – The Police of the Czech Republic. 2. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky. 2017, ISBN 978-80-270-0664-9. S. 3.

- Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich,

a mnoho dalších spolu s Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a Ústavním zákon o bezpečnosti České republiky.²¹

Policie České republiky je podle §5 ZoPČR podřízena Ministerstvu vnitra, které vytváří podmínky pro plnění úkolů policie. Policejní prezident potom odpovídá za činnost policie ministrovi vnitra. Co se její organizace týče, ta je upravena v § 6 zákonu o Policii, který jmenuje jednotlivé útvary:

- Policejní prezidium České republiky, řídící činnost policie, v čele s policejním prezidentem,
- útvary policie s celostátní působností,
- krajská ředitelství policie,
- útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.

Útvary policie s celostátní působností jsou zřizovány ministrem na návrh policejního prezidenta, a útvary zřízené v rámci krajského ředitelství zřizuje policejní prezident, tentokrát na návrh ředitele krajského ředitelství.²²

Jak již bylo řečeno v čele policejního prezidia stojí policejní prezident, kým se stal v prosinci 2018 a je jím i dnešním datem genmjr. Mgr. Jan Švejdar narozený 21.11.1967, který dříve sloužil jako krajský ředitel KŘP v Hradci Králové a následně v Pardubicích.²³

²¹ *Policie.cz: Právní předpisy* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-pravni-predpisy.aspx>

²² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

²³ *Policie.cz: POLICEJNÍ PREZIDENT* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/genmjr-mgr-jan-svejdar.aspx>

Útvary PČR s celostátní působností jsou zřizovány nařízením ministerstva vnitra 67/2008. Jedná se o:

- Kriminalistický ústav
- Letecká služba
- Národní protidrogová centrála SKPV
- Pyrotechnická služba
- Ředitelství služby cizinecké policie
- Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV
- Útvar policejního vzdělávání a služební přípravy
- Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV
- Útvar pro ochranu prezidenta ČR
- Ochranná služba Policie ČR
- Útvar rychlého nasazení
- Útvar speciálních činností SKPV
- Útvar zvláštních činností SKPV²⁴

Co se týče krajského ředitelství to je podle §8 odst.1 zákona o Policii ČR *„organizační složkou státu a účetní jednotkou, jehož příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly ministerstva. V čele krajského ředitelství je krajský ředitel, který je také vedoucím organizační složky státu. Útvary policie zřízené v rámci jeho působnosti jsou vnitřními organizačními jednotkami krajského ředitelství.“* Krajská ředitelství odpovídají jak počtem, tak oblastí své působnosti správnímu členění České republiky na vyšší územní samosprávné celky, z čehož vyplývá, že v ČR máme 14 krajských ředitelství.²⁵

Hlava III zákona o Policii České republiky jmenuje jednotlivé základní povinnosti příslušníků PČR. Mezi ně patří: zdvořilost, iniciativa, přiměřenost postupu, prokazování příslušnosti a poučování.

Iniciativa je chápána tak, že *„v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo*

²⁴ Nařízení ministerstva vnitra 67/2008

²⁵ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil.“

Tuto povinnost nese policista v případech bezprostředního ohrožení či útoku na život, zdraví, svobodu či majetek i v případě, že je mimo službu. V případech jmenovaných zákonem je povinen přijmout vhodná opatření k odstranění hrozícího nebezpečí i v případě, že spadá jinému příslušnému orgánu veřejné správy.²⁶

Policie při plnění svých úkolů spolupracuje s ozbrojenými silami, bezpečnostními sbory a dalšími orgány veřejné správy, jakož i s právníckými a fyzickými osobami. V rámci této spolupráce upozorňuje výše zmíněné orgány a osoby na skutečnosti, které se dotýkají jejich činnosti a mohou vést k ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, pokud tento zákon nebo jiný právní předpis nestanoví jinak.²⁷

4.2 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor je vymezen v zákoně č.320/ 2015 Sb. o *Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)* jako „jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi“. Spolu s ostatními bezpečnostními sbory se podílí na zajišťování bezpečnosti ČR, konkrétně tedy: „plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a dalších úkolů, v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem a jinými právními předpisy“.²⁸

Hasičský záchranný sbor je tvoří:

²⁶ Tamtéž

²⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

²⁸ Zákon č.320/2015 Sb., o *Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)*

- Generální ředitelství, které je součástí ministerstva vnitra a v jehož čele stojí generální ředitel
- Hasičské záchranné sbory krajů (organizační složka státu a účetní jednotka)
- Záchranný útvar (organizační složka a účetní jednotka)
- Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku.²⁹

4.3 Celní správa České republiky

Celní správa ČR je podle zákona č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky „*soustavou správních orgánů a ozbrojeným bezpečnostním sborem*“. V rámci celní správy se zřizuje Generální ředitelství cel, které je podřízeno Ministerstvu financí a celní úřady, které fungují jako organizační složka státu a jsou podřízeny Generálnímu ředitelství cel.³⁰

Generální ředitelství cel vykonává svou působnost po celé České republice a sídlí v hlavním městě Praze. Ředitelství je řízeno generálním ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr financí.³¹ Dnešním dnem je generálním ředitelem český celník genmjr. Milan Poulíček (*1966).

4.4 Vězeňská služba České republiky

Dalším ozbrojeným bezpečnostním sborem, který byl zřízen s účinností od 1.ledna 1993 je Vězeňská služba České republiky, která je ukotvena v zákoně č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky a později v zákoně č.157/2013, kterým se *mění zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů.*

Podle tohoto zákona „*zajišťuje výkon vazby, výkon zabezpečovací detence a výkon trestu odnětí svobody a v rozsahu stanoveném tímto zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnosti státních*

²⁹ Tamtéž

³⁰ Zákon č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky §1

³¹ Zákon č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky

zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti“. Vězeňská služba je řízena jejím generálním ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti, kterému se ředitel za činnosti Vězeňské služby zodpovídá.³²

Organizace Vězeňské služby je upravena v §1 odst.4 a jmenuje její jednotlivé organizační jednotky: generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby. Generální ředitelství pak zabezpečuje společných úkolů, které řídí a kontroluje. Generální ředitel pak jmenuje a odvolává jednotlivé ředitele do ostatních organizačních jednotek.³³

4.5 Generální inspekce bezpečnostních sborů

GIBS vychází ze zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. Podle něj je to další ozbrojený bezpečnostní sbor, v jehož čele stojí ředitel inspekce. Toho jmenuje a odvolává předseda vlády na návrh vlády a po projednání ve výboru Poslanecké sněmovny příslušném ve věcech bezpečnosti. Je organizační složkou státu a účetní jednotkou.³⁴

Jejich úkoly opatřuje §2 zákona o GIBS. Hlavním úkolem je vyhledávání, odhalování a prověřování skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je:

- příslušník Policie České republiky, celník, příslušník Vězeňské služby České republiky anebo příslušník inspekce,
- zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Policii České republiky nebo v inspekci, nebo
- zaměstnanec České republiky zařazený k výkonu práce v Celní správě České republiky anebo Vězeňské službě České republiky, pokud trestný čin byl spáchán v souvislosti s plněním jeho pracovních úkolů

³² Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky

³³ Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky §1 odst.4

³⁴ Zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů §1

a na něj navazující vyšetřování. Dalšími jejich úkoly je provádění zkoušky spolehlivosti, zamezení protiprávnosti činnosti příslušníků bezpečnostních sborů, a vydávání metodických doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů.³⁵

4.6 Bezpečnostní informační služba

Bezpečnostní informační služba je ozbrojená zpravodajská služba České republiky působící uvnitř jejího území, která je upravena v zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě a také v zákoně č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Za její činnost odpovídá vláda, která také provádí její kontrolu a koordinuje její činnost. Jedná se o další bezpečnostní sbor, jejíž příslušníci jsou ve služebním poměru a jsou oprávněni držet a nosit služební zbraň, kterou ovšem mohou použít jen v případech krajní nouze a nutné obrany, stejně jako každý jiný občan.³⁶ V čele Bezpečnostní informační služby stojí ředitel, kterým je od roku 2022 Michal Koudelka (*1965).

Působí jako 1 ze 3 zpravodajských služeb, vedle Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství. Tento orgán slouží k získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky.³⁷

Dle §5 odst.1 zákona č. 153/1994 Sb. Bezpečnostní informační služba zabezpečuje informace o:

- záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,
- zpravodajských službách cizí moci,
- činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,

³⁵ Tamtéž §2

³⁶ Bezpečnostní informační služba: Kdo jsme [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas/>

³⁷ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky

- činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,
- a týkající se organizovaného zločinu a terorismu.³⁸

4.7 Úřad pro zahraniční styky a informace

Úřad pro zahraniční styky a informace je 2.ze 3 zpravodajských služeb v České republice a „zabezpečuje informace mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky“. Za jeho činnost odpovídá prostřednictvím ministra vnitra vláda České republiky a oprávnění ukládat úkoly službě v mezích její působnosti náleží i prezidentu republiky s vědomím vlády. V čele Úřadu pro zahraniční styky a informace stojí stejně jako u ostatních zpravodajských služeb ředitel, kterým je v tomhle případě od roku 2018 Marek Šimandl (*1970).³⁹

V České republice existuje celá řada dalších subjektů, které přestože nemají ze zákona postavení „bezpečnostních sborů“, zajišťují bezpečnost státu a plní mnoho významných funkcí a úkolů ve prospěch integrovaného záchranného systému. Zejména se jedná o různé neziskové organizace či občanská sdružení, jako je Český červený kříž či Horská služba.⁴⁰

³⁸ Tamtéž §5 odst. 1

³⁹ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky

⁴⁰ SMOLÍK, Josef a Miroslava PAVLÍKOVÁ. *Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby* [online]. In: SMOLÍK, Josef a Miroslava PAVLÍKOVÁ. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fsp/s/podzim2018/bp2025/um/SBORY_iii.ppt.pdf

5 Lidská rasa

V rámci tématu lidské rasy se jak v minulosti, tak v dnešní době, vyskytuje řada otázek a neznámých. Jednou z nich je otázka, zda lidská rasa vůbec existuje či jestli lze rasu jako takovou jednoznačně definovat. V současnosti je doloženo, že lidské rasy sice skutečně existují, stejně tak jako existují různé odrůdy rostlin či druhy živočichů, ale nejsou co do obsahu totožné. Dělení lidstva na rasy je dnes spíše společenským a kulturním fenoménem bez biologického odůvodnění a nesmí proto být nikdy zneužito k diskriminaci jedné skupiny jinou.⁴¹

Už po několik tisíciletí tvoří lidstvo pouze jeden živočišný druh, respektive jeho jediný žijící poddruh – *člověk rozumný současný* neboli *Homo sapiens sapiens*. Za jeho předchůdce jsou považováni *Homo habilis*, *Homo erectus* a v poslední řadě *Homo sapiens* – člověk rozumný, který se postupně rozšířil skoro po celé zeměkouli. Nejdříve došlo k osídlení území Afriky, Asie a Evropy, později se začalo pronikat i na území Ameriky, Austrálie a nedávno i na ostrovy Oceánie a do arktických oblastí.⁴²

V antropologii je rasa považována jako jednotka lidské variability. Nejčastěji je spojována s určitou skupinou lidí s podobnými tělesnými a dědičnými vlastnostmi, která je původně nějak místně ohraničená. Každou lidskou bytost lze popsat velkým množstvím znaků, které se u každého z nás mohou lišit., to je v antropologii označováno jako variabilita znaků. Tyto znaky obsahují jak fyzickou, tak i psychickou a fyziologickou stránku jeho osobnosti a nemalou roli hraje také prostředí, v němž daná skupina žila a žije.⁴³

V roce 1869 se podařilo švýcarskému lékaři Friedrichu Miescherovi (1844-1895) objevit molekulu DNA, která značně přispěla k dané problematice lidské rasy a její klasifikaci. Dnešní doba a technika je natolik rozvinutá, že můžeme pomocí genetických laboratoří zjistit náš přesný původ. Ačkoliv se to může zdát jasné,

⁴¹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.47.

⁴² WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.52.

⁴³ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.44.

jakého původu a rasy jsme, nemusí tomu tak být vždy a u každého. Existují totiž případy, kde si chtějí rasisté potvrdit svůj „rasově čistý původ“, ale jejich výsledek zdaleka nevyjde podle jejich očekávání a může řadu z nás zaskočit. Testování genetického původu je populárním způsobem, jak odhalit své historické vazby a konkrétněji se tím zabývali i na kalifornské univerzitě UCLA. Sociologové uvádějí, že genetické testy představují pro komunitu bílých nacionalistů prosazujících „rasově čistý původ“ značné dilema. Na jednu stranu, se tím někteří uklidní, že opravdu jsou příslušníci té čisté bílé rasy, na druhou jsou to ale právě genetické testy, které poukazují na to, že máme všichni stejné předky, což je v rozporu s jakousi myšlenkou „bílé hrdosti“.⁴⁴

5.1 Klasifikace lidských ras

Na zemi existují tři velká zeměpisná pásma – tropické, subtropické a mírné. Pro každé z nich jsou typické rozdílné životní podmínky, na které se postupem tisíců let musely jednotlivé skupiny (rasy) adaptovat a které přispěly ke vzniku mnoha jejich typických znaků. Tyto lidské rasy se dělí na:

- bílou (europoidní),
- černou (negroidní),
- žlutou/žlutohnědou (mongoloidní).⁴⁵

Jako jeden z příkladů vlivu životních podmínek na lidskou rasu lze uvést zbarvení lidské kůže. Nejtmavší jedince nalezneme v oblastech okolo rovníku, a naopak směrem k pólům pigmentu ubývá. Důvodem, proč mají jedinci žijící v savanách a pouštích tmavší zbarvení pleti je, že čím více pigmentu, tím jsou chráněnější před přímým slunečním zářením. Vliv podnebí se odráží i v jiných aspektech, jako je třeba proporcionalita těla nebo „šikmookost“, kdy se předpokládá, že se lidé v Asii přizpůsobili písečným bouřím a monzunům.⁴⁶

⁴⁴ PANOFSKY, Aaron a Joan DONOVAN. *Genetic Ancestry Testing among White Nationalists* [online]. 2017 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://osf.io/preprints/socarxiv/7f9bc/>

⁴⁵ WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.53.

⁴⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.44.

5.1.1 Bílá rasa

Nejsvětlejší rasa, nazývána jako bílá, se utvářela v mírném pásmu na severní polokouli. U bílé rasy můžeme díky velké rozloze a rozdílným podmínkám v mírném pásmu, sledovat největší rozdíly. Tyto rozdíly se mohou týkat barvy pleti, vlasů či očí. Přestože všechny považujeme za příslušníky stejné europoidní rasy, někteří jedinci jsou modroocí s blond vlasy a jiní zase snědší – pocházející z Indie.⁴⁷

5.1.2 Černá rasa

Naopak na afrického kontinentu kolem rovníku se vytvářela rasa negroidní. Jak bylo již zmíněno jejich barva pleti je důsledek reakce na tamější tropické podmínky, zejména na intenzivní sluneční záření a vysoké teploty. Čím více hnědého pigmentu v kůži, tím větší ochranný filtr a menší šance spálení či vysušení. I v dnešní době může docházet k tvorbě pigmentu, zejména při dlouhodobém trávení času na jihu či u moře.⁴⁸

5.1.3 Žlutá rasa

Poslední, ale neméně důležitou je nejpočetnější rasa-žlutá chcete-li žlutohnědá či mongoloidní, ke které řadíme také americké Indiány a Eskymáky. Ke zformování této rasy došlo v pásmu subtropickém, pravděpodobně na území dnešní Číny. Je pro ně typická tmavší pleť, hnědé oči a hnědé až téměř černé vlasy. Dalšími znaky mongoloidní rasy je šikmookost, mongolská řasa či mongolské skvrny, které mohou dosahovat až velikosti dlaně člověka.⁴⁹

5.1.4 Míšení lidských ras

Míšení lidských ras neboli metizace je pro mnoha lidí nepřipustné a špatné, protože zastávají názoru, že by se měla zachovat „čistota“ rasy. Přesto je míšení ras a jednotlivých kultur v dnešní době multikulturalismu častější a častější a není

⁴⁷ WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.53.

⁴⁸ Tamtéž, S.53-54.

⁴⁹ Tamtéž, S.54.

na tom nic špatného ba naopak. Je dokázáno, že míšení vede k posílení genetického fondu lidstva jako druhu. Důkazem toho může být fakt, že řada vrcholových sportovců a královen krásy jsou právě míšenci či jejich potomci.

Potomci dvou odlišných ras se označují jako míšenci. Mulat je potomkem černého a bílého rodiče, mestic bílého a indiánského původu a existuje celá řada dalších označení jiných typů míšenců.⁵⁰

5.2 Definice lidské rasy

Slovo *rasa* pochází z arabštiny, kde původně znamenalo „hlava, začátek, původ.“ Samotný pojem *rasa* přejala antropologie z obecné biologie. Tam *rasa* označovala jednotlivé skupiny náležící jednomu rostlinnému či živočišnému druhu.⁵¹

Co to tedy ta *rasa* je? Na to není tak snadná a jednoznačná odpověď, protože názory na *rasu* nejsou zcela jednotné. Za univerzální definici *rasy* lze považovat: „*Rasa je biologická forma existence druhu*“.⁵²

Tohle ovšem není jediná publikovaná definice. Dalšími často používanými jsou:

- „*Rasa je formou existence druhu v přírodním prostředí, které vyvolalo její vznik*“.⁵³
- „*Rasa je vnitrodruhová systematická jednotka pro populace druhu organismů, které se od typického liší jednak morfologicky, jednak ekologicky, geograficky nebo i jiným způsobem*“.⁵⁴
- *Rasa jako „skupina lidí se souborem podobných, dědičně podmíněných znaků“* či „*skupina lidí s podobnými somatickými znaky, které jsou dědičné*“.⁵⁵
- „*Rasa je skupina lidí, která se odlišuje rozdílnými genovými frekvencemi od skupin ostatních*“⁵⁶ a další

⁵⁰ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.44-45.

⁵¹ Tamtéž, S. 43.

⁵² DACÍK, Tomáš. *Člověk a rasa*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-216-5. S. 75.

⁵³ WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.54.

⁵⁴ DACÍK, Tomáš. *Člověk a rasa*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-216-5. S.71.

⁵⁵ Tamtéž, S. 72.

⁵⁶ Tamtéž, S. 75.

Jak lze vidět, do dnešní doby byla zformulována celá řada definic. Celkově by se dalo říct, že pojmem rasa se rozumí „populační kolekce (skupina lidí), která se vyznačuje určitým, avšak právě jen pro ni charakteristickým kardinálním znakem (např. barva pleti) či souborem znaků, jež bývá zpravidla vnímána ze tří úhlů pohledu: z geografického, lokálního a vnitropopulačního.“⁵⁷

Ve shrnutí lze konstatovat, že rasa je přírodovědecký a biologický pojem, který se vztahuje výhradně na znaky tělesné jako je barva pleti či tvar hlavy a na vlastnosti člověka. Lidskou populaci lze dělit na již zmiňované 3 rasy: europoidní, negroidní a mongoloidní. Moderní věda však dělení do rasových skupin nepodporuje. Považuje ho za neopodstatněné a zastaralé. Přestože existují určité plošné biologické rozdíly a rozdílné schopnosti mezi skupinami, individuální schopnosti každého jedince dané rasy s jinou, již tak rozdílné nejsou. Tím bych ráda došla k závěru, že příslušníci ras si jsou a měly by si být vždy rovní, přece jen jsme všichni do jednoho *Homo sapiens sapiens*.⁵⁸

5.3 Rasa a národ

Proč se věnovat pojmu *národ* ve spojitosti s rasou a rasismem?

Každý člověk totiž patří nejen k nějaké rase, ale také k národu či kmeni; je členem určité etnické skupiny. V minulosti se tyto pojmy často zaměňovaly, a to vedlo k mnoha tragickým chybám a omylům. Josef Wolf (1927-2012) považuje *rasu* za pojem přírodovědecký a biologický. Podle něj se rasa vztahuje převážně na tělesné znaky a vlastnosti člověka, na druhou stranu národ považuje za pojem historický, kulturní a společenský, který zahrnuje společenský vývoj lidských skupin bez ohledu na to, jaké jsou rasové příslušnosti. Národ může zahrnovat nejrůznější lidské skupiny, neboť pro jeho existenci a vznik není rozhodující to, jak vypadá – jeho biologické (fyzické) znaky, ale především pospolitost území, řeči či kultury. Jinak řečeno, lidská rasa představuje jedinou vzájemně si podobnou

⁵⁷ Tamtéž, S. 75.

⁵⁸ WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.42.

populaci, zatímco národ se může skládat z nejrůznějších ras a smíšených populací.⁵⁹

⁵⁹ WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.42.

6 Rasismus

Rasismus jako takový nese celou řadu definic, ale všechny se shodují v tom, že se jedná o jakýsi sociokulturní fenomén vycházející z rasových předsudků. Rasismus může mít mnoho podob, od těch drastičtějších v podobě brutálního násilí až po mírnější. Nebezpečný je právě ten rasismus, který je společensky tolerovaný a není všeobecně odmítán, ten se někdy nazývá *rasismus všedního dne*.

6.1 Definice rasismu

Termín *rasismus* se často používá k označení nepřátelských či negativních pocitů jedné etické skupiny či „národa“ vůči jinému a činů z takového přístupu pramenících. Americký autor George M. Fredrickson (1934-2008) hovoří o rasismu jako o ideologii či přístupu, kde jsou etnicko-kulturní rozdíly vnímány jako vrozené, neodstranitelné a nezměnitelné. Rasismus chápe jako něco víc než jen teoretizování o rozdílech mezi lidmi nebo špatné smýšlení o jiné skupině. Podle něj se nejedná pouze o názor či domněnky, ale projevuje se též praktikami, institucemi a strukturami, které pocit těch hlubokých rozdílů ospravedlňují a legalizují. Dále upozorňuje na to, aby nedošlo k zaměnění rasismu s xenofobií. Přestože samotný pojem rasismu mohl z xenofobie vzejít, nelze je ztotožňovat. Xenofobie je termín, pocházející z již antického Řecka a popisuje bezděčný pocit nepřátelství k cizinci či člověku nějak „odlišnému“.⁶⁰

Další termín, který je třeba odlišovat, je *kulturalismus*. Ten se dá podle Fredericsona považovat za neschopnost či neochotu tolerovat kulturní rozdíly. Kulturu je ale možné natolik vymezit a konkretizovat, až z ní vznikne funkční ekvivalent rasy. Národy či etnické skupiny mohou disponovat národním duchem, který není produktem genetiky, ale předává se z generace na generaci, nějakým nadpřirozeným způsobem. Podle teorie Fredericsona musí být k rasismu přítomny dva prvky – odlišnost a moc. Vychází z toho, že nejdřív se „ti druzí“ od „nás“ musí lišit, a to trvale a nenapravitelně, abychom následně měli odůvodnění a motiv

⁶⁰ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Přeložil Veronika MATYSOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5.S.18.

k vytvoření si mocenské převahy a mohli jednat vůči nějaké „etnicko-rasově odlišné“ skupině tak, jak bychom si nikdy nepřáli od jiných. Výsledkem spojení názoru a činu je všudypřítomná společenská diskriminace, ať už v mírnější či vyhraněnější podobě. Ve všech případech je popírána možnost koexistence diskriminované a diskriminující skupiny v jedné společnosti, jedinou výjimkou je zachování nadřazenosti a podřadnosti.⁶¹

Český antropolog Josef Wolf (1927-2012) popisuje ve své knize podstatu rasismu. Podle něj tkví v určité nenávisti člověka k člověku. Tato nenávist se rodí zejména z nedostatku tolerance, lásky, pochopení a porozumění druhých. Rasismus je vždy výsledkem ignorování a odmítání vědeckých argumentů nebo jejich zkreslování a přizpůsobování mylným představám ostatních lidí. Co se týče rasových teorií, za jejich základy považuje zejména teze o fyzické a psychické nerovnosti, nerovnocennosti lidských ras, případně o závislosti dějin lidské společnosti a kultury na rozdílech mezi rasami a národy. Rasismus vyzdvihuje jen určité etnické a jazykové skupiny s určitými tělesnými a psychickými vlastnostmi a tito lidé jsou obvykle považováni jako vrchol lidské společnosti, naopak všichni ostatní jsou požadováni za méněcenné, až nežádoucí. Jinak řečeno podle teoretiků rasismu existují rasy ušlechtilé a zbývající považují za pozitivně škodlivé a nerovnocenné. Rasismus byl nejdříve zdůvodňován nerovností a rozdíly všude v přírodě, zejména měl ospravedlnit jednání a chování otrokářů a některých vládců. Díky němu bylo poskytováno právo na utlačování jedněch druhými kdekoli a kdekoliv.⁶² Rasismus jako „teorie nenávisti vůči člověku“ vznikl už v době starověké otrokářské společnosti. V té době sloužil zejména k ospravedlnění utiskování otroků a také k obhájení zotročování jedněch národů a lidských skupin těmi druhými. Co se týče novodobého rasismu, ten stejně jako jeho dřívější formy popírá rovnocenné postavení lidských ras a jeho cílem je absolutní potlačení jiných národů. Původ novodobých rasových teorií je zakotven zejména v období

⁶¹ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Přeložil Veronika MATYSOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S.18-20.

⁶² WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4. S.113-114.

rozvíjejících se kapitalistických společnostech a v průběhu 19. a 20. století se stal jednou z nejnebezpečnějších ideologií.⁶³

Další český antropolog zabývající se rasou se jmenuje Tomáš Dacík (*1949). Ten definuje rasismus jako „*sociální, respektive sociokulturní fenomén, vycházející z rasových předsudků nebo teorií, zdůvodňujících a obhajujících rasovou nerovnost, přičemž rasový, tj. biologický aspekt je jen určitý aspekt.*“ Rasovou nerovností je myšlena společenská nerovnost, a především pak nerovnoprávnost (před zákonem). Rasismus není jen teorie, ideologický základ či součást něčího přesvědčení, ale má své dopady i v praxi. Proto se častěji hovoří o rasové diskriminaci, privilegiu rasy, antisemitismu či vyvolenosti rasy a národa.⁶⁴

Jako poslední zmíním definici rasismu od autorky Tatjany Šaškové. Podle té je rasismus „*ideologie, která představuje soubor koncepcí vycházejících ze strachu z cizího (xenofobie) a tvořících jeho ideologickou nadstavbu. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských ras a rozhodující vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva.*“ Rasové teorie jsou založeny na tom, že lidstvo bylo rozděleno na nižší a vyšší vrstvy, kde ty vyšší jsou nositelem pokroku a civilizace a jsou určeny k vládnutí.⁶⁵

6.2 Projevy rasismu

Z rasismu vycházejí dva základní druhy aktivního chování, na které právo reaguje a to:

- rasová diskriminace,
- rasové násilí.

Rasová diskriminace je sociální diferenciací, v níž je popřena rovnost a stejné zacházení se všemi členy sociálního útvaru. Zejména se jedná o neoprávněné rozlišování jedinců či některých skupin na základě jejich příslušnosti k určité rase či nějakému sociálnímu postavení a o znevýhodňování jedněch oproti druhým.

⁶³ Tamtéž, S.135.

⁶⁴ DACÍK, Tomáš. *Člověk a rasa*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-216-5. S.78-79.

⁶⁵ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.13.

Diskriminace narušuje samu podstatu fungování společnosti, která musí trvat na tom, aby všechny její součásti byly udržovány ve stále se obnovující rovnováze. Kvůli dlouhodobé nepotlačované diskriminaci může dojít k pozdějšímu rozpadu zdravých vztahů ve společnosti. Co se týče právní úpravy, o rasové diskriminaci je zmínka již v kapitole první. Pro opakování stojí za zmínění v rámci vnitrostátního práva antidiskriminační zákon z roku 2009 a z těch mezinárodních právních předpisů Mezinárodní úmluva OSN o odstranění všech forem rasové diskriminace či Směrnice č.2000/43/ES.⁶⁶

Pod pojmem **rasové násilí** rozumíme násilné chování s rasovým motivem, jehož objektem je neindividualizovaný příslušník nějaké rasově odlišné skupiny. Typické je, že „oběť nemá tvář“ – útočník prostě napadá odlišnou rasu a konkrétní oběť je kýmkoli z této skupiny zaměnitelná. Řadí se tam: vražda, zabití, ublížení na zdraví, genocidium apod. Přiřazení násilného chování k rasovému násilí spojuje přítomnost rasového motivu. Co do právní úpravy, lze nalézt zejména v Trestním zákoníku.⁶⁷

⁶⁶ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.14-15.

⁶⁷ Tamtéž, S. 15-16.

7 Rané projevy rasismu

V této kapitole se budu věnovat rasismu z historické perspektivy. Rozeberu téma od prvních projevů rasismu spojených zejména s antisemitismem, později s otroctvím, až k nástupu moderního rasismu, který známe dnes.

7.1 Náboženství a rasismus

První zarchivované počátky rasismu sahají až do dob antiky a prvních křesťanů, ne však v podobě nadřazenosti bílé rasy nad černou, ale převážně v souvislosti s Židy. Není dohledán žádný důkaz, že by právě v antickém světě sloužila tmavší barva pleti jako předpoklad pro negativní rozlišování lidí. Naopak odpor k judaismu byl v křesťanství přítomen od samého začátku. Křesťané totiž věřili, že Židé nesou přímou zodpovědnost za Kristovo ukřižování – nejhorší možný lidský čin, tudíž pro ně budování jejich kriminalizace bylo nezbytné. V případě, kdy by došlo k přesvědčení, že všichni Židé jsou obecně vnitřně špatní, nejednalo by se jen o nenávisť antisemitismus, ale právě o rasismus. Tomu tak bylo již ve 12. a 13. století, kdy začali být evropští křesťané k Židům otevřeně nepřátelští.⁶⁸

Židé byli čím dál tím častěji vmanipulováni do pozice obětních beránků pro různé typy strachu a úzkostí antisemitů. Během 13.-14. století došlo k vytvoření lidské mytologie, spojující Židy s ďáblem, která Židy odsouvala za hranice lidskosti., později v období moru byli označováni jako jeho příčina.⁶⁹

Rasismus se v této době stále intenzivněji schovával za náboženství. Rasismus pozdějšího středověku se už netýkal jenom Židů. Během procesu kolonizace v katolické Evropě vznikl pocit nadřazenosti Evropanů nad domorodým obyvatelstvem.⁷⁰

⁶⁸ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S.27-28.

⁶⁹ Tamtéž, S. 29.

⁷⁰ Tamtéž. S. 30-32.

7.2 Otroctví a kolonialismus

Vedle rasistického antisemitismu je další formou moderního rasismu bělošská nadřazenost. Rasismus založený na barvě pleti je sice především produktem moderní doby, ale určité tendence k negrofobii zde byli již v pozdním středověku. Není tomu tak, že tmavá pigmentace vyvolávala v Evropanech odjakživa odpor, sice pro některé mohli působit jako tajemné příznaky (pro ně něco nového), ale v době démonizování Židů byla naopak většina černochoů Evropany spíše velebena. Jediné místo, kde lze nalézt náznak antičernošského rasismu a spojení černé pleti s otroctvím dříve, byl region Iberie. Jakmile začaly fungovat námořní kontakty se západní Afrikou, získávání otroků probíhalo poměrně jednoduše. Otázkou je, zda s tím měla barva pleti, co dočinění a jestli nesloužila pouze jako prostředek identifikace a odlišnosti, která sloužila jako psychologická záminka k brutálnímu zacházení.⁷¹

Blíže k modernímu rasismu se přiblížilo v 15.-16.století křesťanské Španělsko, a to v oblasti jejich zacházení s Židy. Španělé diskriminovali Židy z důvodu jejich přesvědčení o nečistotě krve Židů a o jejich neschopnosti skutečně konvertovat. V tomhle případě nešlo jen o náboženství, ale ta náboženská nenávist přerostla v nenávist rasovou.

Klasickým výrokem rasismu 16. století je označení Indiánů jako: „barbarské a nelidské národy štítící se veškerého civilizovaného života, zvyků a ctností“. Již za doby Kolumba se zrodila dichotomie vnímání Indiánů. Zásadní otázkou bylo, zdali mají Indiáni rozum. Španělé je považovali jako nerozumné bytosti, které mohou být užiteční a přístupni křesťanství jen z násilného donucení – zotročením.⁷²

Dalším projevem začínajícího rasismu bylo kladení otázek na to, co způsobilo pigmentaci Afričanů. Jejich nejčastější odpovědí byl mýtus o Chánově a Kanánově prokletí z knihy Genesis. Zde je vidět dřívější provázanost rasismu

⁷¹ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S.32-34.

⁷² Tamtéž, S. 34-37.

otroctví a náboženství. Právě náboženská odlišnost byla jedním z možností ospravedlnění otroctví.

Přestože nebylo do poloviny 18.století nutné rozvíjet ideologickou obranu otroctví, lidé postupně více a více zastávali názoru, že černoši jsou podřadní a předurčení k otroctví. Kořeny dvou hlavních variant moderního rasismu –bělošské nadřazenosti a esencialistické verze antisemitismu tak vystupují do raného období novověku.⁷³

⁷³ Tamtéž, S. 41-46.

8 Moderní rasismus

V této podkapitole se budu zabývat postupným vývojem, a i pozdějším ústupem moderního rasismu ve světě. Rasismus je vždy národně specifický, ale bez výjimky souvisí s hledáním národní identity a soudržnosti. Konkrétně se budu zajímat o oblasti nejvíce zasažené rasismem a které nevíce ovlivnili pozdější dění ve světě a za ty považuji Německo a Spojené státy americké.

Za prvního důsledného moderního rasistu lze považovat Voltaire – osvícenského francouzského filozofa, který ve svých dílech černochoy pohrdá a Židy vidí jako zosobnění náboženského fanatismu a netolerance. Ovšem „rasová otázka“ až do americké, francouzské a haitské revoluce nevyvstala s dostatečnou naléhavostí. Přestože většina Židů žila v ghettech a většina černochoů pracovala na otrockých plantážích, neexistoval žádný silný popud vytvořit systematickou rasistickou ideologii.

Ke proměně smýšlení došlo až v poslední čtvrtině osmnáctého století, kdy se objevilo zpochybňování černého otroctví a legalizace podřadného postavení Židů v rámci demokratických revolucí.⁷⁴

V roce 1783 po ukončení boje Spojených států amerických za nezávislost na Anglii, Sever otroctví postupně zrušil. Na Jihu tomu tak ale nebylo důsledkem kombinace ekonomických zájmů spojených s pěstováním bavlny a rasovými předsudky bílých s vysokou koncentrací černého obyvatelstva. Tento rozdílný pohled tak připravil půdu pro pozdější americkou občanskou válku (1861-1865).

Ve Francii vypadala situace zpočátku 18. století příznivěji než v USA. Ke konci téhož století bylo zrušeno otroctví ve všech jejích koloniích a byly vytvořeny příznivé životní podmínky pro Židy. To ale dlouho nevydrželo., a po nástupu Napoleona bylo otroctví v koloniích obnoveno a schválily se nové zákony

⁷⁴ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S.49-57.

diskriminující Židy. Naopak sousedící Velká Británie se stala první evropskou zemí (i s jejími koloniemi), která trvale zrušila otroctví, a to s platností v roce 1834.

Napoleonovy diskriminační zákony Židy ve Francii příliš neovlivnily. Avšak v obyvatelích německých zemí, které Napoleon obsadil, vzbudil odpor vůči názorům francouzské revoluce a vyvolal tak v nich velice nepřátelské postoje vůči Židům. Němci se tak stali v 19. století národem upřednostňujícím národní příslušnost založenou zejména na etnickém původu a nikoli na lidských právech. K řešení „židovské otázky“ tedy došlo ještě dříve, než bylo sjednoceno samostatné Německo. V Německu po jeho sjednocení v roce 1870 došlo k nárůstu pevného přesvědčení, že asimilace Židů je nemožná, což podporovalo antisemitský rasismus a jeho tradici.⁷⁵

8.1 Rasismus v Německu a v USA

Jak již bylo řečeno rasismus může mít v každé zemi jiné podoby a stejně tak tomu bylo v případě emancipujícího Německa a Spojených států amerických. Rasismus se v obou případech musel stát „politickým projektem“ a to díky organizovaným snahám zvrátit nebo omezit emancipaci černochů a Židů. Ráda bych postupně porovнала situaci devatenáctého století v Německu a USA.

Mezi podobnosti emancipace obou zemí patří:

- v obou případech byl překážkou pro rovné občanství federalismus,
- rychlá industrializace a ekonomický růst vyvolaly potenciální konkurenci v diskriminované skupině,
- mezinárodní ekonomický pokles (1873)
- úspěch emancipace závisel na vítězství liberálního politického hnutí nad radikálním.⁷⁶

Podobně jako se s poklesem liberalismu v Německu stali Židé zranitelní vůči antisemitským útokům, neúspěch republikánů zabránit převaze demokratů na

⁷⁵ Tamtéž, S. 58-61.

⁷⁶ Tamtéž, S. 65-67.

americkém Jihu vystavil černé obyvatelstvo teroru ze strany stoupců bělošské nadřazenosti a také zákonům rasové segregace.

Tento podobný vývoj vytvořil příhodné podmínky pro vzestup rasistických ideologií. V USA se jednalo o „rasový darwinismus“ – ten propaguje, že lidské rasy si vzájemně konkurují a že podřadné druhy nemohou z „boje o přežití“ vyjít vítězně. Jinak řečeno popisuje vrozenou podřadnost černých. Nutnost třídních rozdílů v Německu i USA znamenalo v praxi nutný zásah vlády k neutralizaci podřadného druhu, v podobě různých opatření (např. zákaz smíšených manželství).⁷⁷

I přes všechny podobnosti nástupu rasismu v těchto zemích, rozdíly mezi nimi jsou mnohem významnější a výraznější:

Jedním z rozdílů bylo ekonomické a společenské soutěžení, vyvolané emancipací. V USA se jednalo o soutěžení v rámci dělnické vrstvy, kdežto v Německu se jednalo o soutěžení mezi Židy a křesťany střední či kvalifikované vrstvy.

Další nejednota spočívala v rozlišném pojetí jinakosti druhých, ale i „nás“. Němci se nepovažovali jen za bělochy, ale za příslušníky nadřazené větve bělošské rasy – árijce. Jejich cílem bylo odlišit Němce a další Severoevropany od Židů. Naopak v USA vždy nejvíce záleželo na bílé pleti.

V poslední řadě vycházeli z rozdílných interpretací. Americká ideologie bělošské nadřazenosti vycházela z osvícenské filozofie, na níž byl založen národ. Předpokladem byla věda, která prokáže, jaká skupina není způsobilá pro plné občanství, tudíž může být vyloučena. Německý antisemitismus na druhé straně vycházel z ideologie, kde se Němci jako výjimečná nadřazený rasa musí bránit před cizí krví.⁷⁸

Klíčové tedy pro rasismus v obou případech byla ekonomická role, jako pronásledované skupiny hrály, politické souvislosti a dále stereotypy vzešlé

⁷⁷ Tamtéž, S. 69-71.

⁷⁸ Tamtéž, S. 72-75.

v průběhu let, které se mohou často lehce adaptovat a jsou těžké v budoucnu vymýtit.

Dědické otroctví zplodilo mýtus o bělošské nadřazenosti, podle kterého jsou černoši rasa dědičně neschopná pokroku a nejsou schopni se zapojit do moderního světa a normálně fungovat. Zatímco Afroameričané nebyli dostatečně moderní, Židé v Německu byli moderní až moc – a cena za odchylky v obou případech byla příliš vysoká.⁷⁹

⁷⁹ Tamtéž, S. 72-77.

9 Rasismus XX. století

Rasismus jakožto historický výtvar související s nástupem moderní doby a specifickým národním či mezinárodním vývojem dosáhl ve 20. století své nejrůznější podoby. Pro 20. století je stejně jako pro století předchozí typická bělošská nadřazenost založená na barvě pleti a antisemitismus. Bělošská nadřazenost zažila největší ideologický rozkvět na Jihu Spojených států a později i v Jižní Africe, zejména pak po roce 1948. Antisemitismus dospěl svého strašlivého vrcholu v nacistickém Německu mezi lety 1933 a 1945.⁸⁰

Přestože tu rasismus byl dávno dříve, rasistické principy nebyly plně začleněny do zákonů aktivně prosazovaných státem až do nástupu oněch režimů v minulém století, které nazýváme jako „otevřeně rasistické“ – můžeme také označit jako legalizovaný rasismus. Jaké jsou tedy znaky tohoto otevřeně rasistického režimu?

- Existuje zde otevřeně rasistická oficiální ideologie.
- Nesouhlas s touto ideologií je nebezpečné a může vyústit v právní či mimoprávní represe.
- Ideálem je „čistota rasy“ a zákaz míšení ras.
- Společenskou segregaci vynucuje přímo zákon.
- Omezený přístup příslušníků pronásledované skupiny ke zdrojům a ekonomickým příležitostem.⁸¹

Války, zejména ta první světová, měly na začátku století velký dopad na mezirasové vztahy a změny. Vzhledem k tomu, že USA a Jižní Afrika patřily k vítězné straně, neovlivnilo je to až v takové míře jako Německo, přesto to výrazně změnilo vztah mezi bílým a černým obyvatelstvem. Prohru v první světové válce Adolf Hitler a další němečtí antisemité kladli za vinu Židům, stejně jako po jihoafrické válce byli obviněni černí Afričané za podporu britské strany. V obou případech byli viníci úplně jinde, ale bylo jednodušší udělat z těchto „odlišných“ jedinců obětní beránky. Skutečnost, že měly mezinárodní války takový vliv na

⁸⁰ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S. 81.

⁸¹ Tamtéž, S. 82-83.

situaci v Německu a v Jižní Africe ukazuje, jak průběh světových dějin vynesl ve 20. století do centra pozornosti rasu a napomohl vytvoření těchto rasistických režimů.

Jako odpověď na krizi po prohře ve válce se v roce 1920 vynořila NSDAP v čele s Adolfem Hitlerem. Nenávist a strach z Židů byly hlavní poháněcí silou politického hnutí, které Hitler vedl a zosobňoval. V jeho očích byli Židé zodpovědní nejen za prohru ve válce, ale i za kolabující ekonomiku a hrozbu, kterou pro Německo představovala ruská revoluce a nástup bolševismu. Vůči internacionalismu Židů postavil Hitler nacionalismus Němců, který byl založen výhradně na rase a stejně tak jako sekulární antisemité charakterizuje Židy na základě biologické rasy, nikoli na náboženství či etnické příslušnosti. Hlavní součástí nacistické propagandy je teorie, že Židi jsou lstiví a násilníci a v Hitlerově knize *Mein Kampf* popisuje, že pro ně v obrozeném a regenerovaném Německu nebude místo.⁸²

Od roku 1933, kdy se nacisté v Německu chopili moci, začalo pronásledování a týrání až půl milionu německých Židů. Otevřeně rasistickým státem, který by se dal přirovnat tomu na americkém Jihu či tomu vznikajícímu v Jižní Africe, se ale Německo stalo až v roce 1935 po schválení Norimberských zákonů. Díky nim se němečtí Židé stali ve své zemi naprostými cizinci. Z 9. na 10. listopad 1938 se v Německu odehrála tzv. Křišťálová noc – veřejná segregace Židů a později již nebylo cílem Němců pouhé podřízení Židů, ale jejich celková eliminace jakýmkoliv možným způsobem. Skutečnost, že režim v Německu postupně přešel v režim genocidní, jej velmi ostře odlišuje od americké praxe rasové segregace a jihoafrického apartheidu. Stejně jako se nacistický rasismus vztahoval na Židy, vztahoval se i na jiné národy, například na Romy, které po roce 1936 posílali do koncentračních a likvidačních táborů.⁸³

Druhá světová válka, do níž Adolf Hitler uvrhl svět, byla vrcholným a zároveň zlomovým bodem v historii moderního rasismu. Společně s tzv. Studenou válkou, která vypukla posléze, ovlivnily rasové dění po zbytek dvacátého století. Holocaust a míra dovedení rasismu v jeho případě vyvolala rozsáhlý odpor ve světě, naopak

⁸² Tamtéž, S. 86-87.

⁸³ Tamtéž, S. 97-99.

dekolonizace dodala sílu nově nezávislým státům, tvořeným tzv. barevnými obyvateli.⁸⁴

V USA si během 50.let začali uvědomovat, že rasová segregace je morálně neospravedlnitelná a v rozporu s národními zájmy. Kombinace právě zmíněné studené války a dekolonizace Asie a Afriky daly popud Spojeným státům ke rasové reformě a pootevřelo tak okno nových příležitostí pro černé obyvatelstvo. Došlo ke změně zákonů, které postavily rasovou segregaci mimo zákon a poskytly ochranu volebního práva černochů. Holocaust zpochybnil rasismus ve světě natolik, že Afroameričané a jiné rasy získali v USA i jinde na světě mezinárodní solidaritu a ochranu, zejména pomocí Všeobecné deklarace lidských práv OSN a Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidy.⁸⁵

Jediný otevřeně rasistický režim, který přežil po druhé světové i studené válce byl ten jihoafrický. Odehrané skutečnosti ovlivnili Jižní Afriku diametrálně odlišně než USA. Ve skutečnosti dosáhl režim jeho vrcholu až po roce 1948 v období apartheidu a odhodlání udržet bělošskou nadřazenost rostlo. Jižní Afrika tak po roce 1948 vytvořila a zavedla ten nejúplnější rasistický režim, jaký kdy svět viděl. Myšlenka apartheidu tkvěla v přesvědčení, že každý národ má vlastní ojedinelou a cennou kulturu, která musí být chráněná před znečištěním jinými kulturami, což vyžadovalo podstatný stupeň izolace a odděleného vývoje. Konec studené války významně přispěl k pozdějšímu zániku apartheidu. Jednání Západu a Sovětského svazu vedla k výsledku, že by měl mít každý člověk jeden volební hlas, což bylo v první řadě zásluhou Nelsona Mandely (1918-2013), který byl propuštěn z vězení. Koncem osmdesátých let se postavení proti celému světu ukázalo jako demoralizující a ekonomicky nákladné. Celosvětový odpor k oficiálnímu rasismu vedl k osvobození Mandely a ukončení apartheidu. Jihoafrický režim natolik připomínal nacistické Německo, že byl později ostatními státy odsouzen.⁸⁶

⁸⁴ Tamtéž, S. 99-100.

⁸⁵ Tamtéž, S. 101-103.

⁸⁶ Tamtéž, S. 103-107.

10 Rasismus XXI. století

Přestože během 20. století došlo ke svržení otevřeně rasistických režimů, panuje přesvědčení, že rasismus zůstává závažným mezinárodním problémem i nadále. Často se termín *rasismus* používá k označení bezdůvodného nepřátelství a diskriminace některé skupiny, obvykle však kategorizace „odlišného“ vychází z rozdílů etnických. Etnicita se zakládá na mýtu o společných předcích, kteří údajně sdíleli určité vrozené znaky, mezi které patří jazyk, náboženství, zvyky a fyzické znaky, ať už vrozené či získané. Kterýkoliv z těchto znaků, které jsou jinou skupinou považovány jako „odlišné“ mohou později vyvolat pohrdání, diskriminaci či násilí tou danou skupinou. Jedná se tedy o „znevýhodnění jedné etnické skupiny uplatněním moci nad tou druhou“.⁸⁷

V září roku 2001 se konala světová konference Organizace spojených národů, která se týkala rasismu, rasové diskriminace, xenofobie, jakožto strach z cizinců a s tím související netolerance. Můžeme ale tuto konferenci považovat za konec éry rasismu a definitivně jej nechat v minulosti?

Bohužel tomu tak není. Přestože holocaust a dekolonizace zdiskreditovaly otevřeně rasistické režimy, nedošlo k zániku rasismu jako takového. Skupinové nerovnosti na základě určitých znaků jsou totiž nesmazatelné a mohou fungovat i bez státního aparátu, který by je udržoval.⁸⁸

Tzv. nový rasismus, který existuje zejména v USA, Velké Británii a Francii, není ani tak primárně založen na rase, ale vychází z rozdílů daných kulturou. V případě těchto zemí vzniká rasismus jako reakce na příchod velkého množství přistěhovalců, jejichž kultura se odlišuje od kultury domácích, v tomto případě zejména Angličanů a Francouzů. V Británii je nadále barva pleti a pigmentace úzce spojena s kulturou a považují způsob života přistěhovalců za stejně nezměnitelný jako je právě jejich barva kůže. Naopak ve Francii není barva pleti až tak zásadní v případě, kdy jsou přistěhovalci schopní se asimilovat. Situace ve

⁸⁷ FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5. S.109.

⁸⁸ Tamtéž, S. 110.

Spojených státech, jakožto v zemi přistěhovalců, by měla být lepší než v Evropě, ale opak je pravdou, nehledě na to, že historie v zemích s rasově otevřeným režimem zanechala dodnes výrazné následky. Samotné rozhodnutí Nejvyššího soudu USA z roku 1978 potvrdilo, že „*abychom překonali rasismus, musím nejdříve vzít v úvahu rasu*“ a že „*abychom mohli s některými osobami zacházet rovnoprávně, musíme s nimi zacházet odlišně.*“⁸⁹

Co se týče antisemitského rasismu, ten i přes odehrané události ve dvacátém století v Německu a vzniku Izraele, stále přetrvává. V Německu, Francii, USA a dalších evropských zemích se Židé i dnes stávají terčem všech možných útoků, v podobě hákových křížů či znesvěcováním židovských hřbitovů. Další projevy nenávisi k Židům se objevují po mnoho let v arabských zemích, kde arabské vlády silně protestují proti Izraeli a jeho politice. Zacházení státu Izrael s Palestinci vedlo k obviněním vzneseným Valným shromážděním OSN, že sionismus také představuje určitou formu rasismu. Otázkou zde je, jestli se zde opravdu jedná o rasismus založený na odlišnosti „krve“ nebo pouze o následek konfliktu založeném na náboženství a kultuře.⁹⁰

Tím bych ráda přešla ke skutečnosti, že v dnešní době se vracíme určitým způsobem k počátkům rasismu, kdy se konflikty vyznačovaly spíše na základě odlišného náboženství a kultury, nikoli rasisticky. Jak je vidět překročit hranice mezi kulturalismem a rasismem není zdaleka tak těžké. Kultura i náboženství jsou natolik vymezeny, že dnes mohou fungovat jako ekvivalent biologického rasismu, což do určité míry charakterizuje situaci rasismu v mnoha dnešních zemích.

Většina menšinových skupin na světě, které jsou nebo byly obětí diskriminace či násilí, se od svých utlačovatelů liší převážně kulturně a nábožensky, nikoli jejich rasou, stejně tak většina novodobých konfliktů nevyžadovaly určité rasové vymezení „jiného“. Můžeme tak říct, že ve většině případů se jedná spíše o etno-náboženské rozdíly než etno-rasové. Je tedy možné, že v jednadvacátém století dojde k zastínění rasové diskriminace tou náboženskou a že konflikty se budou spíše podobat džíhadu a křížovým výpravám než bojům za lidská práva

⁸⁹ Tamtéž, S. 110-111.

⁹⁰ Tamtéž, S. 112-113.

a spravedlnost. Politizace víry a snaha o konvertování ostatních ohrožuje mír celého světa, ať už se jedná o krutý Talibán či mírnější podoby nátlakového náboženského fanatismu. Toto absolutistické náboženství se tak může v průběhu let stát hlavním zdrojem konfliktů a agrese v jednadvacátém století.⁹¹

⁹¹ Tamtéž, S. 113-117.

11 Rasismus na našem území

Tato kapitola se věnuje rasismu na území České republiky. První podkapitola se zabývá národnostními menšinami v ČR obecně, druhá se věnuje romské historii a třetí romské národnostní menšině, které se problematika rasismu a diskriminace na našem území nejvíce dotýká.

11.1 Národnostní menšiny v ČR

Společnost každého novodobého státu se neskládá pouze z jednoho etnika, ale je tvořena i různými národnostními menšinami. Česká republika není výjimkou. Naopak je státem, kde národnostní menšiny tvoří něco okolo 5 %. Toto číslo je ale pouze orientační a nejde s přesnou jistotou určit velikost jednotlivých menšin. Při sčítání lidu totiž není povinné uvádět národnost, a tak se v mnoha případech stane, že někdo neuvede národnost vůbec, a naopak někdo se přihlásí ke dvěma.⁹²

Pojem národnostní menšina a příslušník národnostní menšiny jsou vymezeny v zákoně č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, konkrétně v §2.

„Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společenským etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považován za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“⁹³

Národnostní menšiny tedy disponují silným národním vědomím, které se opírá o historické, jazykové a kulturní tradice mateřského národa. Jedná se o určité

⁹² NOVÁKOVÁ, Gabriela. *NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR A V OKOLNÍCH EVROPSKÝCH STÁTECH* [online]. 2012 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://relik.vse.cz/2012/sbornik/download/pdf/40-Novakova-Gabriela-paper.pdf>

⁹³ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů §2

společenství lidí, kteří sdílejí etnické, kulturní a jazykové znaky odlišné od většiny obyvatel státu a chtějí být považováni za národnostní menšinu v zájmu uchování a rozvíjení vlastní identity a kulturních tradic.⁹⁴ Právě ta jejich odlišnost pak vede často k řadě nepochopení, rozporů a v krajním případě i nenávisti mezi menšinami a většinovým obyvatelstvem.

V roce 2021 proběhlo za nepříznivých podmínek pandemie onemocnění covidu-19 historicky první online sčítání lidu, kde počet obyvatel České republiky činil 10 524 167 osob. Podle sčítání tvoří 4.7 % obyvatel cizinci. S nejvyšším podílem jsou u nás zastoupeni lidé se státním občanstvím na Ukrajině (1.4 %), Slovensku (0.9 %) a Vietnamu (0.5 %). Na dobrovolnou otázku o národnosti zodpovědělo 68.4 % obyvatel, z nichž 83.8 se přihlásilo k národnosti české. Z dalších národností byla nejčastěji deklarovaná ukrajinská, slovenská a vietnamská.⁹⁵

Na území České republiky se nacházejí tyto menšiny: ukrajinská, slovenská, vietnamská, polská, německá, ruská, bulharská, srbská a další.⁹⁶ Mezi ty další se řadí také menšina romského obyvatelstva, která sice podle statistik nepatří mezi ty nejzastoupenější u nás, ale podle odhadů tvoří až 3 % české společnosti. V roce 2011 se podle statistik přihlásilo k romské národnosti pouze 5135 obyvatel.⁹⁷

11.2 Historie Romů v České republice

Romové mají původ v Indii, odkud pravděpodobně migrovali v několika vlnách. Jejich putování směřovalo přes Persii, Turecko a Balkán odkud se na přelomu 14. a 15.století přesouvali přes Uhry dále do střední Evropy, zřejmě vlivem turecké expanze.⁹⁸

⁹⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.91.

⁹⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/csu-predstavil-prvni-vysledky-scitani-2021>

⁹⁶ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY: *Národnostní menšiny* [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/narodnostni-mensiny---uvod-1361/>

⁹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Národnostní struktura obyvatel* [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

⁹⁸ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9. S. 264.

Předkové Romů patrně patřili k nejnižším a nejopovrhovanějším kastám, které majoritní společnost v Persii označovala a znala pod souhrnným jménem Dómové, ze kterého po změně hlásky d v Evropě vzniklo označení Romové. Naopak dnešní často hanlivé označení Cikáni se zrodilo na Balkáně (Byzantská říše), kde se už tehdy užívalo hanlivě.⁹⁹

V průběhu 15.století měli Romové v Evropě vcelku kladné přijetí. Zhoršení jejich postavení v Evropě nastalo koncem 15.století, což zapříčinilo více faktorů. Jedním z faktorů byl jejich původ a antropologická odlišnost. Byli chápáni jako cizorodý prvek, a tak se stávali snadným terčem. Dalším faktorem bylo obvinění Romů ze špionáže ve prospěch Turků v rámci turecké expanze, pravděpodobně vlivem jejich antropologické podobnosti s Turky. A v neposlední řadě byli obviňováni z nepoctivých druhů obživy a zhářství. Vrcholné období represe Romů nastalo koncem 17.století, kdy je Leopold I. vypověděl ze země. Vlády Marie Terezie a Josefa II. jsou typické úředně řízenou asimilační integrací Romů. Na jednu stranu došlo k pozitivnímu obrátu přijetí Romů, ale na druhou stranu se snažili o jejich úplnou asimilaci a vymláčení jejich kultury a původu.¹⁰⁰

Životní styl Romů byl spojován s tradičními zaměstnáními jako je kovářství, kotlářství či hudební činností, což bylo během 19.století vlivem industrializace poměrně narušeno, a tak se stali Romové příležitostnými nádeníky a vykonavateli nekvalifikovaných a nepravidelných prací.¹⁰¹

Romové se za doby protektorátu Čechy a Morava v letech 1933-1945 stali obětí hromadné perzekuce. V tomhle období žili na území kontrolovaném německými nacisti 3 skupiny obyvatelstva, a to německá menšina, česká většina a občané neárijského původu, kam se řadili Židé a právě Romové.¹⁰²

⁹⁹ NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4. S.12.

¹⁰⁰ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9. S. 265-266.

¹⁰¹ Tamtéž, S. 266.

¹⁰² NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4. S.67.

V roce 1939 přikázalo ministerstvo vnitra, aby se Romové trvale usadili a zanechali kočování, a aby na to policejní a okresní úřady dohlížely. Těm, kteří daný rozkaz nerespektovali a nebyli schopni prokázat řádný způsob obživy, hrozilo zařazení do kárných pracovních táborů. Ty byly otevřeny v srpnu roku 1940 v Hodoníně u Kunštátu a Letech u Písku.¹⁰³ Od roku 1942 byli z těchto a jiných zařízení postupně tisíce lidí transportováni do koncentračního tábora v Osvětimi, kde byli posléze vyhlazeni.¹⁰⁴

Z původních asi 6500 Romů žijících na našem území před válkou, zbylo asi 1000 z nich, a tak je drtivá většina dnes žijících Romů tvořena přistěhovalci ze Slovenska a kočovnými Romy, kteří sem přišli po válce z Balkánu. Romové sem přicházeli zejména kvůli lepším pracovním podmínkám a příležitostem.¹⁰⁵

V 50. letech za komunistické vlády došlo k rušení romských osad a rozmisťování romských obyvatel po celé republice, se snahou jejich začlenění do společnosti. Komunisti je podporovali jak materiálně, tak i finančně a poskytovala jim jak zaměstnání, tak i vzdělání. Problém ale spočíval v tom, že nerespektovali jejich osobnost a kulturu a snažili se z nich udělat Čechy. Časem se ale ukázalo, že rychlá asimilace není uskutečnitelná, a tak byla nařízena ze strany vlády určitá segregace Romů do určitých krajů a určitých území.¹⁰⁶

Největší vliv na Romy a jejich postavení měla listopadová revoluce roku 1989, kdy se Romové stali rovnoprávními občany a oficiálně byli uznáni jako samostatná národnost. Postavení Romů se ale po rozdělení Československa podstatně změnilo, a to v negativním slova smyslu.

„Romové v České republice patří do skupiny s nejnižší sociální, s vysokou nezaměstnaností, špatnou kvalitou bydlení a vzhledem ke svému podílu na celkovém počtu obyvatel s neúměrně velkým podílem na trestné činnosti.“¹⁰⁷

¹⁰³ NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4. S.67.

¹⁰⁴ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9. S. 269.

¹⁰⁵ Tamtéž, S. 269.

¹⁰⁶ Tamtéž, S. 270-271.

¹⁰⁷ Tamtéž, S.273.

11.3 Romská národnostní menšina u nás

Jak již bylo řečeno romská menšina patří mezi ty nejzastoupenější, ale také ty nejvíce problematické u nás. Bez pochyby také musí čelit nejvíce obtížím a překážkám co se běžného života týče. Ať už jako jednotlivci či jako skupina jsou totiž Romové v České republice podrobeni trojímu vyloučení. V první řadě jsou vyloučení politicky, kdy nemá romská menšina žádné zastoupení ani v politických stranách ani správních institucích. Dále jsou vyloučení kulturně, kdy se romské děti zařazují do zvláštních škol v poslední řadě sociálně-ekonomicky, kdy nejsou považováni za spolehlivou pracovní sílu.¹⁰⁸

Po České republice existují vyloučené lokality pro sociálně slabé skupiny obyvatel, kde jsou ve velkém procentu zastoupeni právě Romové. Velká většina těchto lokalit vznikla jako důsledek postkomunistické vlády v 90. letech 20.století. Problémem je, že velká většina z nich nedodrжуje standardní sousedské vztahy a v krátké době demolují přidělené byty, což přenáší negativní náhled společnosti na celou romskou komunitu a odmítá bydlet v jejich blízkosti.¹⁰⁹

Problematika nezaměstnanosti Romů nastala po roce 1989, kdy došlo k ekonomické reformě a řada lidí přišla o své zaměstnání, zejména ti s nejnižším vzděláním a kvalifikací. Míra nezaměstnanosti Romů vystoupala až k 90 %. Ztráta zaměstnání měla na romskou komunitu značný vliv – materiální chudoba, ztráta pracovních návyků, rezignace hledat práci a další. Otázkou ale je kolik dnešních romských obyvatel chce opravdu pracovat, když jejich legitimním zdrojem obživy jsou sociální dávky od státu.¹¹⁰

¹⁰⁸ BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9. S. 279-280.

¹⁰⁹ NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4. S.114.

¹¹⁰ NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4. S.111.

Vzdělání Romů je rozhodujícím předpokladem ke vzestupu romského obyvatelstva a jeho začlenění do zbytku společnosti. Systém vzdělávání by měl být aplikován na celou romskou populaci v celém jejím průřezu.¹¹¹

Jedná se tedy v případě Romů o rasistický problém?

V současnosti jsou Romové v naší společnosti objektivně problémová a méněcenná skupina. Romové se do této situace ale nedostali kvůli jejich antropologické podobě či barvě pleti jako tvrdí někteří rasisté, ale svým chováním ve společnosti. Romové totiž ve velkém případě postrádají základní společenskou odpovědnost, touhu se vzdělávat a pracovat, morální zábrany a další. Zkrátka trpí hlubokým deficitem vlastností, které zbytek společnosti považuje za potřebné. Dalším problémem je jejich vysoký podíl na kriminalitě na našem území. V součtu všech těchto jmenovaných vlastností vyvolaly ve většině ostatních obyvatel České republiky značnou averzi a v některých případech i nenávist v Romy. Právě ti romští jedinci, kteří se chovají uvedeným způsobem, způsobují zařazení všech Romů mezi ty špatné a to, že je všechny tzv. házíme do jednoho pytle.¹¹² Nejedná se tedy ani o to, že Romové vypadají jinak, ale spíše o jejich poněkud jiné zvyky a kulturu a zejména jejich chování a jednání.

Listina základních práv a svobod, která je součástí naší ústavy jasně říká, že

„základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“¹¹³

¹¹¹ ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2. S.214.

¹¹² ULLMANN, Vojtěch. *Je rómský problém rasistický?* [online] [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://astronuklfyzika.cz/RomRas.htm>

¹¹³ Listina základních práv a svobod

Proč tedy když je u nás rasismus trestný, tak většina obyvatel tyto práva popírá a proč je stále institucemi podporována segregace romského obyvatelstva do oddělených lokalit a romské děti oddělovány do zvláštních škol?¹¹⁴

¹¹⁴ KOSTLÁN, František. *Romea.cz: Český rasismus a instituce versus Romové aneb Králíkárny pro lidi* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/publicistika/analyzy/frantisek-kostlan-cesky-rasismus-a-instituce-versus-romove>

12 Hnutí „Black Lives Matter“

Black Lives Matter (BLM) je mezinárodní sociální a politické hnutí, které vzniklo ve Spojených státech v roce 2013. Jeho účelem a cílem je boj proti rasismu a černošskému násilí, zejména ze strany bezpečnostních sborů. Název hnutí signalizuje boj proti nespravedlivému zabíjení černochoů policíí a nabádá společnost k tomu, aby vnímala černošský život za stejně důležitý jako každý jiný. U černošského obyvatelstva v USA je totiž mnohem pravděpodobnost, že budou zabiti policíí než u toho bílého. Aktivisté BLM pořádají velké a vlivné protesty jak po celých Spojených státech, tak i na mezinárodní úrovni. Decentralizované hnutí Black Lives Matter je tvořeno aktivisty, kteří organizují své vlastní kampaně a programy v různých částech světa. Úzce spolupracuje také s neziskovou organizací Black Lives Matter Global Network Foundation, která působí ve Spojených státech, Kanadě a Spojeném království.¹¹⁵

BLM bylo založeno v roce 2013, původně jako online hnutí s hashtagem *#BlackLivesMatter*. Zakladatelé Patrise Khan-Cullors, Alicia Garza a Opal Tometi položili základy tomuto hnutí poté, co George Zimmerman (muž německo-peruánského původu) během sousedské prohlídky v Sandfordu na Floridě zastřelil neozbrojeného černošského teenagera Trayvona Martina. Zimmerman po příjezdu policíí řekl, že jednal v sebeobraně, a že jej Martin napadnul. Později, v únoru 2012, byl Zimmerman zproštěn viny z obvinění plynoucích z jeho smrtelné střelby. Tento případ přitáhl celonárodní pozornost a vyvolal po celých Spojených státech řadu demonstrací požadujících stíhání za jeho činy. V dubnu 2012 byl nakonec obviněn z vraždy druhého stupně, ovšem o rok později v rámci soudního procesu prohlásil, že jeho jednání bylo pouze v sebeobraně s odkazem na floridský zákon a byl zproštěn viny. Tento rozsudek byl širokou veřejností vnímán jako justiční omyl a vedl k dalším celonárodním protestům.¹¹⁶

Hnutí BLM získalo ještě větší pozornost v roce 2014 po zabití 2 neozbrojených černochoů, Erica Garnera a Michaela Browna, v obou případech došlo k zabití ze

¹¹⁵ *Britannica: Black Lives Matter* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter>

¹¹⁶ Tamtéž

strany policisty. Garner zemřel v New Yorku poté, co byl udušen bílým policistou. Tento incident byl zachycen náhodným kolemjdoucím. Brown, teenager černošského původu, byl zastřelen bílým policistou v Missouri. Státní zástupci v obou případech odmítli vznést proti těmto důstojníkům obvinění, což upoutalo i mezinárodní pozornost a vedlo k dalším celonárodním i mezinárodním protestům. Další případy policejního násilí a brutality se týkají i těchto černochoů: Sandry Bland, Philanda Castile, Freddieho Graye, Laquana McDonalda, Tamira Rice, Waltera Scotta a Altona Sterlinga.¹¹⁷

V květnu 2020 byl George Floyd, neozbrojený černocho, usmrčen Derekem Chauvinem (bílým policistou). Chauvin klečel Floydovi na krku déle než 9 minut i po jeho opakovaných protestech na to, že nemůže dýchat. Video posledních minut incidentu se rozšířilo velikou rychlostí a vyvolalo pravděpodobně doposud největší rozruch ve světě a následné demonstrace. Tragédie také upozornila na dřívější smrt dvou dalších Afroameričanů: Ahmauda Arberyho a Breonny Taylorové. Tyto události ovlivnily americké veřejné mínění ve prospěch hnutí BLM a zároveň přitáhly širokou pozornost veřejnosti. Jmenované události spolu s hnutím Black Lives Matter znovu vnesly v povědomí lidí problematiku zakořeněného rasismu v americké společnosti a reakcí na ně vyvolaly výzvy k větší opatrnosti a odpovědnosti policie. Jediný případ policejního násilí, kdy došlo k odsouzení policisty, bylo v případě George Floya. Derek Chauvin byl v roce 2021 shledán vinný trestným činem vraždy.¹¹⁸

Co se týče cíle hnutí, tak se aktivisté BLM snaží upozornit na mnoho způsobů, jakými je s černochoy ve společnosti zacházeno a na způsoby, jakými instituce, zákony a politiky pomáhají tuto nespravedlnost udržovat. Jejich cíle se snaží dosazovat prostředky jako jsou politické akce, kampaně či nenásilné protesty. Jejich náplní je boj s policejní brutalitou, nadměrnou policejní kontrolou menšinových čtvrtí a zneužívání ve věznicích. K tomu všemu pracovali na registraci voličů a kampaních na podporu hlasování v černošských komunitách.¹¹⁹

¹¹⁷ *Britannica: Black Lives Matter* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter>

¹¹⁸ Tamtéž

¹¹⁹ Tamtéž

13 Jednotlivé případy policejního násilí s rasovým motivem

Policejní brutalita (násilí) je problematika, kterou je zasažen téměř celý svět, ale je známa zejména pro její případy ve Spojených státech amerických. Stejně tak se i tato kapitola bude věnovat z velké většiny incidenty, které se odehrály na americké půdě.

Jedná se o neoprávněné nebo nadměrné a často nezákonné použití síly ze strany policistů proti civilistům. Formy policejní brutality sahají již od obtěžování, zastrašování či verbálního napadání až po napadení fyzického, ublížení na zdraví, mučení a v tom nejkrajnějším případě mohou mít podobu i vraždy.¹²⁰

Přestože jsou policejní brutalitě vystaveny různé skupiny obyvatel, ve Spojených státech tvoří velkou většinu právě Afroameričané. Většina odborníků zastává názoru, že klíčovým faktorem vysvětlujícím převahu obětí policejní brutality černé pleti je protičernošský rasismus mezi příslušníky převážně bílých policejních oddělení. Rasismus ale není zdaleka jedinou příčinou policejního násilí.¹²¹

13.1 Případ Erica Garnera

Eric Garner, jehož poslední slova před smrtí „Nemohu dýchat“ se staly výkřikem protestů proti policejní brutalitě, byl 43letý Afroameričan. Garner byl během jeho zatčení pro podezření z nelegálního prodeje cigaret dne 17.července zavražděn newyorským policistou Danielem Pantaleem. Tento incident, který byl kolemjdoucím zachycen na videu přispěl ke ztrátě vědomí oběti a její pozdější smrti v nemocnici, kde byl prohlášen za mrtvého. Po dlouhém vyšetřování nebyly vzneseny žádné obvinění ze strany federálních žalobců.¹²²

¹²⁰ *Britannica: Police brutality in the United States* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Police-Brutality-in-the-United-States-2064580>

¹²¹ Tamtéž

¹²² *BBC: Eric Garner: NY officer in 'I can't breathe' death fired* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49399302>

13.2 Případ Michaela Browna

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, případ Micheala Browna patří spolu s případem Erica Garnera mezi jedny z těch, které vedly k rozšíření povědomí o policejní brutalitě a také o hnutí Black Lives Matter a jeho protestům.

Michael Brown, 18, byl 9.srpna 2014 zabit bílým policistou Darrenem Wilsonem ve Fergusonu v Missouri. Po jejich údajné potyčce v autě Wilsona, zazněly podle svědků smrtelné výstřely v moment, kdy měl Brown ruce ve vzduchu a nebyl ozbrojen. Wilson se bránil tím, že jej Brown dříve napadl. Proti Wilsonovi nebyla později vznešena žádná obvinění.¹²³

13.3 Případ Waltera Scotta

V roce 2015 došlo k dalšímu incidentu, který stál smrt neozbrojeného černochoa v Severním Charlerstone v Jižní Karolíně. Konkrétně byl pětkrát střelen do zad bílým policistou Michaellem Slagerem poté, co jim byl zastaven kvůli vadnému světlu na autě. Slager byl vyhozen z jeho funkce a po jeho doznání k vraždě byl také na 20 let odsouzen. Ve svém posledním prohlášení před vynesením rozsudku bývalý důstojník řekl: *"Přál bych si, abych se mohl vrátit v čase a změnit události. Ale nemůžu. Je to velmi tragická situace."*¹²⁴

13.4 Případ George Floyda

Pravděpodobně nejznámější případ policejního zabití je nepříliš starý případ George Floyda, který rozpoutal celou řadu protestů po celém světě. George Floyd, 46letý černochoch, byl zatčen 25. května 2020 v Minneapolis poté, co na něj zaměstnanec samoobsluhy zavolal policii za to, že pan Floyd koupil cigarety za falešnou bankovku. Podle svědků, videí a bezpečnostních kamer byla zřetelná

¹²³ CNN: *Missouri police officer who killed Michael Brown faces no charges* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/07/30/us/ferguson-missouri-michael-brown-darren-wilson-no-charges/index.html>

¹²⁴ NBC News: *Walter Scott shooting: Michael Slager, ex-officer, sentenced to 20 years in prison* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/storyline/walter-scott-shooting/walter-scott-shooting-michael-slager-ex-officer-sentenced-20-years-n825006>

řada činů, které porušují zásady policejního oddělení v Minneapolis, a která byla pro George Floyda osudná.

Den po smrti Floyda policie vyhodila všechny 4 zúčastněné důstojníky a Mike Freeman, prokurátor daného okresu, oznámil obvinění zúčastněných policistů. Konkrétně došlo k obvinění z vraždy třetího stupně a zabití druhého stupně, přesněji tedy Dereku Chauvinovi, policistovi nejzřetelněji účastněném na incidentu. Derek Chauvin, policista bílé pleti, držel koleno na krku Floyda po dobu téměř 9 minut. Koleno nesundal ani poté, co Floyd ztratil vědomí ani poté, co dorazili záchranáři. Ostatní policisté byli později obviněni z napomáhání k vraždě druhého stupně.¹²⁵

13.5 Případ Michela Zeclera

Aby to nevypadalo, že Spojené státy americké jsou jedinou zemí, která se potýká s policejní brutalitou, na závěr uvedu incident, který se odehrál koncem roku 2021 ve Francii, přestože v tomhle případě nedošlo k úmrtí oběti.

Ve večerních hodinách 3 bílí policisté brutálně napadli v pařížském studiu černocha – hudebního producenta Michela Zeclera za to, že neměl za pandemické situace nasazenou masku. Existuje videozáznam, kde Michel obdržel 20 úderů, 10 kopů a 15 střel gumovým obuškem. Nechybělo tomu také nemalé množství rasistických nadávek.

Důstojníci se celý incident snažili ututlat a svézt na Zeclera, to ale nevěděli, že je v budově studia nainstalovaná bezpečnostní kamera, která celou situaci zdokumentovala. Později se k činu přiznali a uznali, že jejich násilí vůči panu Zeclerovi bylo neoprávněné, ale uvedli, že jednali z paniky poté, co se jim postavil na odpor ve stísněném prostředí vchodu do studia. Nebýt záznamů ve vězení byl skončila oběť tohoto incidentu.¹²⁶

¹²⁵ *The New York Times: How George Floyd Was Killed in Police Custody* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/05/31/us/george-floyd-investigation.html>

¹²⁶ *BBC: Michel Zecler beating: Four French policemen charged over assault* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-55127815>

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo poukázat na jeden ze stále trvajících globálních problémů, kterým je rasismus, ať už ze strany společnosti či bezpečnostních sborů a nastínit danou problematiku. V této práci je patrné, odkud rasismus pramení a jak se jeho dřívější formy liší od těch novodobých.

Poněkud zajímavá a sporná situace se odehrává na naší půdě, která je popsána v jedné z kapitol, a ta se týká konkrétně romského obyvatelstva. Není totiž zcela známa příčina jejich diskriminace, zda se v jejich případě jedná o diskriminaci z důvodu rasy a původu nebo pouze o jejich odlišné, často neslušné chování, kvůli kterému je tzv. hážeme do jednoho pytle. Většina pramenů a zdrojů se ale přiklání k variantě diskriminace na základě jejich odlišné kultury a chování spolu s jejich vysokou mírou kriminality, kterou páchají.

Poměrně jasná situace se odehrává na půdě Spojených států amerických, které jsou spolu s Českou republikou nejrozsáhleji probádány v této práci. V USA je narozdíl od našeho území ta diskriminace vůči černošskému obyvatelstvu rasou jasně zapříčiněna. Současná situace rasového násilí a policejní brutality ve Spojených státech byla nastíněna ve dvou závěrečných kapitolách. První z nich se věnovala hnutí „Black Lives Matter“, které vzniklo jako bouřlivá reakce na první případy policejního násilí, proti kterému se také snaží bojovat; druhá již konkrétními případy. Z většiny případů je patrná podjatost státních institucí a nelegálnost některých jednání a zákroků důstojníků policie vůči černé rase a jiným národnostním menšinám.

Seznam použité literatury a dalších pramenů informací

Monografie:

1. BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9.
2. BOBEK, Michal, Pavla BOUČKOVÁ a Zdeněk KÜHN, ed. *Rovnost a diskriminace*. V Praze: C.H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-584-1.
3. DACÍK, Tomáš. *Člověk a rasa*. Brno: CERM, 2001. ISBN 80-7204-216-5.
4. FIALOVÁ, Eva, SKÁLOVÁ, Helena, ed. *Neviditelný problém: rovnost a diskriminace v praxi: sborník textů autorského kolektivu k problematice rovnosti a diskriminace v ČR*. [Praha]: Gender Studies, 2010. ISBN 978-80-86520-30-8.
5. FREDRICKSON, George M. *Rasismus: stručná historie*. Přeložil Veronika MATYSOVÁ. Praha: BB art, 2003. ISBN 80-7341-124-5.
6. KÁBRT, Jan, Pavel KUCHARSKÝ, Rudolf SCHAMS, Čestmír VRÁNEK, Drahomíra WITTICHOVÁ a Vojtěch ZELINKA. *Latinsko-český slovník*. Druhé vydání. Praha: Leda, 2016. ISBN 978-80-7335-376-6.
7. NEČAS, Ctibor. *Romové v České republice včera a dnes*. 5. dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0497-4.
8. *Policie České republiky – The Police of the Czech Republic*. 2. vyd. Praha: Policejní prezidium České republiky. 2017, ISBN 978-80-270-0664-9.
9. ŠIMEČKOVÁ, Eva a Jitka JORDÁNOVÁ. *Násilí na pracovišti a jeho řešení v právním řádu České republiky, Francie a Itálie*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-070-3.
10. ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
11. ŠTANGOVÁ, Věra. *Rovné zacházení a zákaz diskriminace v pracovním právu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-277-6.

12. WOLF, Josef. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti: člověk a jeho svět II*. Praha: Karolinum, 2000. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0099-4.

Zákonná úprava:

1. Listina základních práv a svobod
2. Nařízení ministerstva vnitra 67/2008
3. Směrnice Rady 2000/43/ES
4. Ústavní listina Československé republiky
5. Ústavní zákon č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
6. Všeobecná deklarace lidských práv
7. Zákon č. 198/2009 Sb., Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)
8. Zákon č. 262/2007 Sb., Zákoník práce
9. Zákon č. 361/2003 Sb., Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
10. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
11. Zákon č.320/2015 Sb., o *Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)*
12. Zákon č.17/2012 Sb. o Celní správě České republiky
13. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky
14. Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů
15. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
16. Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Webové stránky a další elektronické prameny informací:

1. BBC: Eric Garner: NY officer in 'I can't breathe' death fired [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49399302>
2. BBC: Michel Zecler beating: Four French policemen charged over assault [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-55127815>
3. Bezpečnostní informační služba: Kdo jsme [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/o-nas/>
4. Britannica: Black Lives Matter [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Black-Lives-Matter>
5. Britannica: Police brutality in the United States [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Police-Brutality-in-the-United-States-2064580>
6. CNN: Missouri police officer who killed Michael Brown faces no charges [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/07/30/us/ferguson-missouri-michael-brown-darren-wilson-no-charges/index.html>
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/csu-predstavil-prvni-vysledky-scitani-2021>
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: Národnostní struktura obyvatel [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>
9. KOSTLÁN, František. Romea.cz: Český rasismus a instituce versus Romové aneb Králíkárny pro lidi [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/publicistika/analyzy/frantisek-kostlan-cesky-rasismus-a-instituce-versus-romove>

10. NBC News: Walter Scott shooting: Michael Slager, ex-officer, sentenced to 20 years in prison [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.nbcnews.com/storyline/walter-scott-shooting/walter-scott-shooting-michael-slager-ex-officer-sentenced-20-years-n825006>
11. NOVÁKOVÁ, Gabriela. NÁRODNOSTNÍ MENŠINY V ČR A V OKOLNÍCH EVROPSKÝCH STÁTECH [online]. 2012 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://relik.vse.cz/2012/sbornik/download/pdf/40-Novakova-Gabriela-paper.pdf>
12. PANOFSKY, Aaron a Joan DONOVAN. *Genetic Ancestry Testing among White Nationalists* [online]. 2017 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://osf.io/preprints/socarxiv/7f9bc/>
13. Policie.cz: Právní předpisy [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policie-ceske-republiky-pravni-predpisy.aspx>
14. Policie.cz: POLICEJNÍ PREZIDENT [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/genmjr-mgr-jan-svejdar.aspx>
15. Právo Evropské unie. Základy práva a praktické právní úkony [online]. [cit. 2021-11-22]. Dostupné z: <https://publi.cz/books/375/03.html>
16. SMOLÍK, Josef a Miroslava PAVLÍKOVÁ. Vnitřní bezpečnostní sbory a zpravodajské služby [online]. In: SMOLÍK, Josef a Miroslava PAVLÍKOVÁ. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/fsps/podzim2018/bp2025/um/SBORY_iii.ppt.pdf
17. The New York Times: How George Floyd Was Killed in Police Custody [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2020/05/31/us/george-floyd-investigation.html>
18. ULLMANN, Vojtěch. Je rómský problém rasistický? [online] [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://astronuklfyzika.cz/RomRas.htm>
19. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY: Národnostní menšiny [online]. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/narodnostni-mensiny---uvod-1361/>